

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtulusephesi.com>

YIL: 19 SAYI: 106 Kasım-Aralık 2008

Ansiklopedi atsan birşey olmaz

Mali disiplin sayesinde istikrarın korunduğunu belirten Maliye Bakanı Unakıtan, '2001'de Anayasa kitapçığı ekonomiyi alt-üst etti. Şimdi ansiklopedi atsan birşey olmaz' dedi

Ezberden Söylüyoruz:

*Yalnız iki sınıf vardır: Proletarya ve burjuvazi.
Birine karşı olan öbürüyle beraberdir.*

Aşın-Üretim,
Kriz ve Kriz İhracı

Dünya Ekonomisi
“Teknik Anlamda” Resesyona Girince

Kapitalist Ekonominin Devresel Hareketi
(Cycle/Çevrim)
ve Devrim

IV. Bunalım Dönemine Talim Ederken
V. Bunalım Dönemine Giriş

“Finas Krizi”nin
İlk “Reel” Sonuçları

Genel Kural:
Yerel Seçimler Yaklaşırken
Bayram Tatilleri Uzar

... Ve Yüksek Seçim Kurulu
Seçmen Sayısını Açıkladı!

“Finans Krizi” karşısında, gerek krizin tahlili, gerekse krize karşı politikalar konusunda uzlaşmaz iki sınıfın farklı bakış açıları olduğu üzerine bir değerlendirme.

3

EZBERDEN
SÖYLÜYORUZ:
YALNIZCA İKİ SINIF VARDIR:
PROLETARYA
VE BURJUVAZİ

“Finans Krizi”nin dünya ekonomik bunalımına dönüşmesiyle birlikte, emperyalist ülkelerdeki “kriz”in geribıraktınlmış ülkelere ihraç edilmesine ilişkin bir değerlendirme.

7

AŞIRI-ÜRETİM,
KRİZ VE
KRİZ İHRACI

AB ve Japonya’nın ardından ABD’nin NBER ölçütlerine göre, yani “teknik anlamda” durgunluğa/resesyona girmesine ilişkin bir değerlendirme.

13

DÜNYA EKONOMİSİ
“TEKNİK ANLAMDA”
RESESYONA GİRİNCE

Kapitalizmin devresel hareketinin “kriz” aşamalarında devrimci durumun ortaya çıktığı savına dayanan revizyonist devrim anlayışının genel eleştirisi.

18

KAPİTALİST EKONOMİNİN
DEVRESEL HAREKETİ
(CYCLE/ÇEVİRİM)
VE DEVRİM

Serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme, yani emperyalizme dönüşmesiyle birlikte ortaya çıkan, kapitalizmin sürekli ve genel bunalım dönemlerine ilişkin yanlış görüşlerin bir değerlendirmesi.

23

IV. BUNALIM DÖNEMİNE
TALİM EDERKEN
V. BUNALIM DÖNEMİNE
GİRİŞ

Tayyip Erdoğan’ın “kriz bizi teğet geçer” sözlerinden sonra “kriz”in ülkeye yansımalarına ilişkin “medya” haberleri.

27

“FİNANS KRİZİ”NİN
İLK
“REEL” SONUÇLARI

Yerel seçimlerin yaklaşmasıyla birlikte AKP iktidarının “seçim rüşvetlerine” yönelik bayram tatilini uzatmasına ilişkin kısa bir değerlendirme.

30

GENEL KURAL:
YEREL SEÇİMLER YAKLAŞIRKEN
BAYRAM TATİLLERİ UZAR

Bir yıl içinde seçmen sayısını iki milyon azaltıp, ardından beş buçuk milyon artıran YSK’nın seçmen kütüklerine ilişkin bir değerlendirme.

32

...VE YÜKSEK SEÇİM KURULU
SEÇMEN SAYISINI
AÇIKLADI

KURTULUŞ CEPHESİ
SORUMLU (Vi.S.d.P) : Sezai Görür
Yazışma Adresi:
Postfach 1414
55504 Bad Kreuznach / Deutschland

<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
<http://www.kurtuluscephesi.net>
<http://www.kurtuluscephesi.de>
E-Posta Adresi:
kurcephe@kurtuluscephesi.org

Ezberden Söylüyoruz: *Yalnız iki sınıf vardır: Proletarya ve burjuvazi.* *Birine karşı olan öbürüyle beraberdir.*

- “Öğrenci üniforması taşıyan genç, küstah bir ses tonuyla konuşuyordu:
- Kardeşlerinize karşı silahlanarak katil ve hainlerin birer aleti olduğunuzu anlıyorsunuzdur sanırım, diyordu.
 - Kardeş, iş böyle değil, diye ciddi ciddi yanıtladı asker. Siz anlamıyorsunuz. İki sınıf var. Biri proletarya, öbürü burjuvazi. Bizler...
 - Bu palavrayı biliyorum, diye kesti öğrenci. Siz cahil köylüler için böyle hazırlanmış sözlerin her yerde anırılması yeterlidir. Hiçbir şey anlamadan papağan gibi hemen tekrarlamaya koyulursunuz.
 - Kalabalık kahahtadan duramıyordu.
 - Bak, ben Marksist bir öğrenciyim. Size sosyalizm için değil, anarşi için, Almanya hesabına dövuştüğünüzü söylüyorum.
 - Biliyorum, dedi asker alnından ter damlarken. Siz okumuş bir insansınız. Görülüyor bu. Ben ise cahilim. Ama yine de bana öyle geliyor ki...
 - Lenin'in gerçek bir proletarya dostu olduğuna mı inanıyorsun, diye kestirip attı öğrenci.
 - Evet, inanıyorum, dedi asker sıkıntılar içinde.
 - Ama dostum, Lenin'in kurşun kaplı bir vagon içinde tüm Almanya'yı geçtiğini ve Almanlardan para aldığını da biliyor musun?
 - Bunlardan pek haberim yok, diye yanıtladı asker inatçı bir tonla. Ama söylediği şeyler, ben ve benim gibi olanların işitmek istedikleri şeyler. Görüyorsunuz ya, yine de iki sınıf var, burjuvazi ve proletarya..
 - Sen delisin be arkadaşım. Ben devrimci eylemim için Schlüsselbourg'ta tam iki yılını verdim. Oysa ki, o zaman sizler devrimcileri kurşunlayıp “allah Çarı korusun” diye şarkılar söylüyordunuz. Benim adım Vassili Georgieviç Panin. Hiç benden söz edildiğini işitmedin mi?
 - Kusura bakma, ama işitmedim, dedi asker sıkıla sıkıla. Kuşkusuz ki büyük bir kahramansınız...
 - Elbette, dedi öğrenci inançla. Şimdi de Rusyamızı ve özgür devrimimizi batırmak üzere olan Bolşeviklere karşı dövüşüyorum. Nasıl açıklarsın bunu?
 - Asker başını kaşdı ve aklı iyice karıştığından yüzünü ekşitti:
 - Nasıl açıklanır bilemem orasını. Ama her şey bana olduğu gibi gözüküyor. Cahil olmasına cahilim. Yine de yalnız iki sınıf var galiba ortada. Proletarya ve burjuvazi.
 - Yine bıraktığım yerde otuluyorsun be arkadaş, diye haykırdı öğrenci.
 - İki sınıf diyordu boyuna asker inatla. Birine karşı olan öbürüyle beraberdir.”

[John Reed, *Dünyayı Sarsan On Gün*]

“Cahil olmasına cahil” olduğunu içtenlikle kabul eden bu asker tek bir gerçekten söz ediyor: “Yalnız iki sınıf vardır: Proletar-

ya ve burjuvazi. Birine karşı olan öbürüyle beraberdir.”

Çıkarları birbirleriyle uzlaşmaz olan bu iki

sınıf arasındaki mücadele, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele, kapitalizmin dünya çapında egemen üretim ilişkisi olduğu günden bugüne kadarki tüm tarihin konusu olmuştur.

Kimilerinin “ezber” dedikleri, John Reed’in tanık olduğu yukarıda aktardığımız olayda öğrencinin söylediği gibi “papağan gibi” tekrarlanan bu gerçek, dünyaya iki farklı bakış açısının sınıfsal özüdür.

Evet iki sınıf vardır, proletarya ve burjuvazi. Her iki sınıfın ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ilişkileri ve çıkarları birbirine taban tabana zıttır ve bu zıtlık, onların gelişen olaylar karşısındaki birbirine karşı tutumlarının da maddi temelidir. Çıkarları birbirine karşı olan bu iki sınıfın, gelişen olayları ele alış tarzları, tahlilleri ve yorumlayış tarzları da farklıdır. Tahlil ve yorumları farklı olduğu için de, olaylar karşısındaki tutumları da farklıdır. Daha tam ifadeyle, bu iki sınıfın bakış açısından, dünya farklı biçimde yorumlanır ve dünyayı farklı yorumladıkları için de onu değiştirme tarzları farklı olur.

Bugün, hangi sınıftan olursa olsun, eğitim görmüş ya da cahil, herkesin bildiği, gördüğü, en azından öyle olduğunu kabul ettiği “finans krizi”, derinleşerek ve yayılarak gerçek anlamda bir dünya ekonomik bunalımına dönüştüğü bir aşamada, bu krizin ya da bunalımın tahlili, değerlendirilmesi ve bundan çıkış yolları “iki sınıf” açısından farklıdır.

Bir taraf, yani burjuvazi, kendi egemen olduğu dünyada, kendi sisteminde patlak veren ve patlak vermesi kaçınılmaz olan “kriz” karşısında, kendi varlığını korumak için elindeki tüm güçleri harekete geçirmiştir. Kendi varlığı söz konusu olduğunda, yani kendisinin ölüm-kalım sorunu ortaya çıktığında hemen her zaman sahip olduğu en temel aracı, yani devleti devreye sokar. Ve bugün devlet, burjuvazinin devleti, yani kapitalist devlet, “kriz”e karşı devreye girmiş, krizin finans, ticaret ve sanayi alanında ortaya çıkardığı devasa sorunları altetmek için piyasalara müdahale etmiştir.

Neo-liberalizmden başka bir şey duymamış ve görmemiş olan gençler için devletin ekonomiye müdahalesi (burjuvazinin “kılavuzu iktisatçılar”ın çok sevdiği sözle “regülasyonlar”), şaşırtıcı, bilinmedik, ilk kez olan bir olay gibi görünse de, “diğer sınıf”, yani proletaryanın bakış açısını bilenler için es-

kimiş, kullanılmış ve tüketilmiş bir eşyadan başka bir şey değildir.

Şaşırtıcı olan, “finans krizi”nin derinleşip yaygınlaşması ve bu şekilde “reel sektör”e, yani sanayi ve ticaret alanına yansımaları değil, böyle bir olgunun gerçekliği karşısında gösterilen şaşkınlığın bizatihi kendisidir.

“Piyasaları sakinleştirmek” adına politikacıların (ki bunların arasında en “ilginç” portreyi çizen Tayyip Erdoğan ve mehteran takımındır) olayı küçümseyen, geçiştiren, önemsizleştiren açıklamaları şaşkınlığı daha da artırmıştır.

Hemen herkes, “kılavuzu iktisatçılar” olanlar da dahil hemen herkes, ABD’de “birden bire” patlak veren (ki hiç de öyle olmadığı bilinmektedir), ardından Avrupa ekonomilerini ve 1997 Asya krizinden bu yana bir türlü toparlanamamış Japonya’yı içine alan krizin gelişimi karşısında şaşkıncıdır.

Ortada “ne fol, ne yumurta” varmış gibi görünüyor. “Birden bire” ABD’nin “en büyük” bilmem kaçınıcı “yatırım bankası” iflas ediveriyor. Ardından yine ABD’nin “en büyük” sigorta şirketi devlet tarafından “kurtarıyor”, yaklaşık iki trilyon dolar harcanyor, 700 milyar dolarlık “fon” oluşturuluyor, ama “kriz”in önü alınmıyor.

2001 Şubat kriziyle “şerbetli” Türkiye insanları da şaşkınlık içinde olayları izliyor.

Her şey “normal” görünürken, her şey her zamanki “gibi” akıp giderken, öylesine yaşanırken, TOKİ’den “kira ödermiş gibi” evler satın alınırken, kredi kartlarıyla yaşam “her zamanki” sorunlar ve sıkıntılarla sürüp giderken, üniversitelere “ek kontenjan”la yüz binlerce yeni öğrenci alınmışken, Mart 2009 yerel seçimlerine şunun şurasında birkaç ay kalmışken, Anayasa Mahkemesi AKP’yi kapatamayıp ortalığı “sakin”leştirmişken, “Ergenekon çetesi”nin duruşmaları başlamışken, PKK yeniden silahlı eylemlerini artırmışken, sabırları “pompalı tüfek”le ölçülürken, “birden bire”, “aniden” “kriz”den söz edildiğini duyan herkes şaşkıncıdır.

Tayyip Erdoğan’a göre, “kriz” “bizi teğet” geçecekken, “birden bire” teğet geçmekten vazgeçip, delip geçmeye kalkıştığını görenler şaşkıncıdır.

Şaşkınlık öylesine yoğun ve derindir ki, “birden bire” ortaya çıkan “finans krizi”nin bir “Amerikan komplosu” olduğu bile büyük ciddiyetle söylenmeye başlamıştır.

Bu şaşkınlık içinde, yine “birden bire”

Marks'ın keşfedilmesi, yani "diğer sınıf"ın dünya görüşünün akla gelmesi, "acaba kapitalizmin sonuna mı geliniyor" söylemlerinin de ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Nasıl ki Marks, "siyasal Marks", "hümanist Marks", "Hegelci Marks" keşfedilmişse, şimdi de "ekonomist Marks" keşfedilmiştir! Daha düne kadar "laz Marks"ı "Türk-lazca" kırması bir dille "konuşturan"lar yaşamlarından memnun, Marksizmi böylesine "espri" içinde anlatmaktan "hoşnutluk" içindeyken, "birden bire" Marks'ın *Kapital*'inin tüm haşmetiyle ortaya çıkması da şaşırtıcı olmuştur.

Öte yandan ortalık, günlük yaşam her zamanki gibi akıp gitmektedir. Kredi kartının limiti dolanlar "kontör" satın alarak "işbitirici"liklerini sergilemeyi sürdürüyor, TOKİ binlerce konutu inşa edip satıyor, "devlet erkani" AKP adına kömür dağıtıyor, "Ergenekon davası" sürüyor, doğal gaz zam yapılıyor, benzin fiyatları indiriliyor...

Ve "birden bire" bankaların kredileri geri çağırılmalardan, "reel sektör"ün Tayyip'lerden "destek" istediklerinden, adı ünlü tekstil şirketlerinin iflasından, otomotiv sektörünün üretimi durdurmasından, IMF'nin "ümüğümüzü" sıkıya hazırlanmışından söz edilmeye başlanıyor.

Açıkkası, bir tarafta yaşam normal, her zamanki dertleriyle öylesine akıp giderken, insanlar günlük yaşamlarında "kriz"i pek de hissetmezken, "kriz" denilen şey ABD ve Avrupa'da dolaşırken, kısacası her şey normal, piyasalar sakin iken, birden ortalık karışmaya başladı.

"Kriz" denilebilecek bir "şey" günlük yaşamda hissedilmezken "kriz" patlak veriyormuş gibi bir hava esmeye başladı. Binlerce kişinin işten çıkartıldığı, "elegant" şirketlerin iflas ettiği haberleri "medya"da yer almaya başladı. Şubat 2001 kriziyle "güçlendirilmiş bankacılığımız"ın dünyadaki "finans krizi"nden etkilenmeyeceği söylenmişken, bankaların kredileri kısımalardan, eski kredileri geri çağırılmalardan yakınmalar başladı.

Şaşkınlığı şaşkınlıklar izlemeye başladı. Her yeni olayla artan şaşkınlık, "kriz" olduğu kanısına ve nihayetinde "galiba kriz var" noktasına doğru geliyor.

Bu şaşkınlık, bu belirsizlik, böylesine bir "garabet" neden ileri geliyor?

İnsanlar, günlük yaşamlarında fazla bir

şey hissetmezken, her şey "olağan"lık içinde akıp giderken "kriz" denilen şey nasıl geldi, nereden çıkıp geldi?

Hayret!

Daha dün, "globalleşen dünya"dan, "globalleşen dünyanın parçası" olmaktan, "global dünyayla bütünleşmek"ten, "global piyasalar"la iş yapmaktan söz edilirken, şimdi dünya "finans krizi"nin ülkenin kapısına dayanmasına şaşılıyor.

Denildi ki, "*dün dün ile gitti cancağızım, şimdi yeni şeyler söylemek lazım*"!

Söylenildi. "Yeni" denilerek, tüm gerçekler çarpıtıldı. Bilinenler bilinmez oldu, yaşananlar unutturuldu ve bu bilinmezlik ve unutulmuşluk içinde "yeni" bir kuşak yaratılmaya başlandı. "Yaratanlar" yaratıklarından memnundular, "yaratırken" de kendilerini de yeniden "yaratmışlar"dı. Güllük güllüştü, toz pembe, kredi kartlı ve toplu konutlu yaşamda dolu dizgin yaşanılıyordu.

"Yeni" denilenlerin, "yeni" sanılanların, "yeni" gibi gösterilenlerin hiç de yeni olmadığını söyleyenler ise, ya "dinozor" denilerek dışlandı ya da "ezber"den konuşmakla suçlandı. "Ezber bozanlar", "tabu yıkanlar", her türden neo-liberal, liberal sağcı ve solcular, "demokrasinin özü azınlığın haklarını korumaktır" diyenler, "azınlıklar ülkemizin zenginliğidir" diye konuşanlar, "televoleci ekonomistler" baş tacı edildi. Elbette "sol" denilen kesim de bundan muaf değildi. "Laz İsmail"in yerine "Laz Marks"ı geçirenler de, "polemik yapmayacağız" diyenler de, "Taksim tramvay durağı" eylemcileri de, "deniz manzaralı lüks kafeterya"da kültürel etkinlik yürütenler de, "Piraye Kafe"de kahvelerini "komünistçe" yudumlayanlar da, "baskın basanıdır"cular da, "umudu büyütenler" de kıysından köşesinden bu tabloda yer aldılar.

Ve şimdi "umutlu şarkılar söyleme zamanı" diye konuşmaya başladılar. Kimileri bununla da yetinmeyip, "kapitalizmin sonu"nu ilan etme yarışına giriştiler.

Oysa "ezber" çok yalındı: Kapitalizmin iç dinamikle değil, dış dinamikle, yani emperyalizm tarafından, kendi çıkarlarına uygun olarak yukardan aşağıya geliştirildiği, dolayısıyla çarpık bir kapitalizmin egemen olduğu bir ülkede yaşanılıyordu. Böyle bir ülkeye, emperyalist sistemin tüm bunalımları şiddetle yansılıyordu. Emperyalist ülkelerin içinde buldukları bunalımlar ve krizler, bu

bağımlılık ilişkisi içinde olan ülkelere aktarılıyor, bunalım ve krizlerin bedeli bu ülkelere ödetiriliyordu. 1980 dünya ekonomik bunalımında olduğu gibi, 1994, 1999 ve 2001 krizlerinde de emperyalist ülkelerin bunalımları ülkemize şiddetle yansımıştı.

Şimdi aynı tarih ve aynı olaylar bir kez daha yaşanıyor. Yine aynı bağımlılık ilişkisinde olan ülkemizde, yine aynı bağımlılığın sonuçları yaşanıyor. “Ezber”in yıllardır söylediği gibi, ülkenin kaderi, bağımlı olduğu emperyalist ülkelerin çıkarlarına bağlıdır; ülke ve insanları kendi kaderlerini kendileri tayin edememektedirler; ülkenin ekonomik, toplumsal ve siyasal yaşamı bu bağımlılık tarafından belirlenmektedir. Eğer ortalık “normal” görünürken birden bire bir “kriz” havası esmeye başlamışsa, bunun tek nedeni bu bağımlılık ilişkisi ve bu ilişki sayesinde emperyalist ülkelerin kendi sorunlarını, krizlerini bağımlı ülkeye ihraç etmelerindedir.

“Ezber” bunu söyledi ve söylemeyi sürdürüyor.

Ve yine “ezber” diyor ki, böylesi bağımlılık ilişkisi varlığını sürdürdüğü sürece, bağımlı ülkenin insanları, sürekli değişken, istikrarsız bir ortamda geleceğe güvenle bakamazlar. Yarınlarının ne olacağını kendile-

ri değil, bağımlı olunan ülkenin çıkarları belirler. İktidarda kim olursa olsun, her durumda bu bağımlılık ilişkisinin kulu ve kölesidirler. İktidar oluşları kadar iktidarda kalışları da, bu bağımlılık ilişkisini sürdürme ve koruma çabalarına bağlıdır.

Ve “ezber” diyor ki, bu bağımlılık ilişkisi ortadan kaldırılmadığı sürece, insanlar ve ülke kendi kaderini kendisi çizemez, yarınlarına güvenle bakamaz, bakamadığı için de “günü kurtarma”, “anı yaşama” içinde geleceğe, yarına kayıtsız kalır.

Ve “ezber” diyor ki, ülkenin ve insanların kendi kaderlerini kendi ellerine almaları zorunlu ve kaçınılmazdır. Bu, ne denli korkutucu gösterilmiş olursa olsun, sözcüğün gerçek ve tam anlamıyla ulusal kurtuluş, ulusal bağımsızlık, gerçek bir demokrasi için mücadele etmek, tek sözcükle, devrim yapmak demektir.

Ve proletaryanın bakış açısı, sınıfsal gerçekliği bu kurtuluşun, bağımsızlığın, demokrasinin, kısacası devrimin yolunu gösteren tek gerçek çıkış yoludur.

Kısacası, “ezber”in söylediği gibi:

“Yalnız iki sınıf vardır: Proletarya ve burjuvazi. Birine karşı olan öbürüyle beraberdir.”

Aşırı-Üretim, Kriz ve Kriz İhracı

Kurtuluş Cephesi'nin geçen sayısında “*Finans Krizi*’ *Reel Sektör’e Yansıtılacak mı?*” yazısı şöyle bitiyordu:

“Tüm bu olayların temelinde ise, kapitalist sistemin en yalın gerçeği yatar: **Aşırı-üretim**. Yaşanılan ‘kriz’, kredi sistemiyle beslenen aşırı-üretim krizidir.”*

Kapitalizmin bu gerçeğini Marks şöyle ifade eder:

“Bütün gerçek bunalımların son nedeni, daima kapitalist üretimin üretici güçleri sanki yalnız toplumun mutlak tüketim gücü bu güçlerin sınırını teşkil edermişçesine geliştirme çabasına zıt olarak, kitlelerin yoksulluğu ve sınırlı tüketimidir.”** (abç)

Gerçek böylesine yalın bir biçimde 150 yıl öncesinden ortaya konulmuşken, gelişen

“finans krizi”ne ilişkin tüm yayınlarda “aşırı-üretim”e ilişkin doğru dürüst bir değinmeye rastlamak olanaklı değildir. Sağcısından solcusuna, ekonomistlerden köşe yazarlarına kadar hemen herkes, şuradan ya da buradan duydukları sözleri yinelemekten öteye geçmemişlerdir. “Medya”nın “finans krizi”ne ilişkin yayınları kendi içinde “piyasaları sakinleştirme” amacına yönelik bir “kriz edebiyatı” olup çıkmıştır. Bu edebiyatın içinde yer alan Taha Akyol gibi bazıları da, “Marks haklıydı” vb. türünden ve sadece küçük-burjuva aydınları için bir anlamı olan düşüncelere karşı “öyle ama, kapitalizmin alternatifi yok” türünden yazılar yazarak, “finans krizi” karşısında **küçük-burjuva aydın kesimin sola kaymasını** önlemeye çalışmaktadırlar. Yine de hiç birisinde açık biçimde “aşırı-üretim” sorununa değinilmez.

Basit ve halk deyişleriyle ifade edersek, para sahibi olan kişi bir kez parasını “sermaye” olarak yatırdığı andan itibaren, Allah ona “yürü ya kulum” der. Ve kapitalist üretim sürecine yatırılmış para, yani sermaye, “yürü ya kulum” talimatını alır almaz, elinden gelen tüm yolları ve araçları kullanarak parasını (sermayesini) katlamaya, çoğaltmaya koyulur. Kapitalizmin yukardan aşağıya

sömürünün gerçekleştirilmesi koşulları özdeğildir. Bunlar yalnız yer ve zaman olarak değil, mantıken de birbirinden farklıdır. Birincisi yalnız, toplumun üretici gücü ile, ikincisi ise, çeşitli üretim kollarının aralarındaki orantılı bağıntı ve toplumun tüketim gücü ile sınırlıdır. Ama bu son sözü edilen güç, ne mutlak üretim gücü ile ve ne de mutlak tüketim gücü ile belirlenmeyip, toplumun büyük bir kesiminin tüketimini, az çok dar sınırlar içerisinde değişen bir asgariye indirgeyen uzlaşmaz karşıtlık halindeki **bölüşüm koşulları temeline dayanan tüketim gücü ile** belirlenir.” (Marks, *Kapital*, Cilt: III, s: 216-217.)

* *Kurtuluş Cephesi*, “*Finans Krizi*’ *Reel Sektör’e Yansıtılacak mı?*”, Sayı: 105, Eylül-Ekim 2008.

** Marks, *Kapital*, Cilt: III, s. 429.

“Elden geldiğince çok artı-emek sızdırılıp metallerde maddeleşir maddeleşmez, artı-değer üretilmiş olur. Ne var ki, bu artı-değer üretimi, kapitalist üretim sürecinin ancak birinci perdesini –doğrudan üretim sürecini– tamamlar. Sermaye, şu kadar miktarda karşılığı ödenmeyen emek emmiştir. Süreçte, kendisini kâr oranındaki düşmede ifade eden gelişme ile birlikte, böylece üretilmiş bulunan artı-değer kitlesi muazzam boyutlara ulaşır. Şimdi sürecin ikinci perdesi gelir. Tam metaller kitlesi, yani değişmeyen ve değişen sermayeyi yerine koyan kısmı ile artı-değeri temsil eden parçayı da içeren toplam ürünün satılması gerekir. Eğer bu yapılmaz ise, ya da kısmen veya üretim-fiyatlarının altında kalan fiyatlarla yapılırsa, işçi aslında sömürülmüştür, ama bu sömürü kapitalist için sömürü olarak gerçekleşmemiştir ve bu durum, işçiden sızdırılan artı-değerin, hiç gerçekleşmemesi ya da kısmen gerçekleştirilmesi, ve hatta, sermayenin kısmen ya da bütünüyle kaybedilmesi ile sonuçlanabilir. **Doğrudan doğruya sömürü koşulları ile, bu**

geliştiği, yani emperyalizm tarafından geliştirildiği bizim gibi ülkelerde bu durum herkes tarafından fazlaca anlaşılabilir olmasa da,* para kazanmak için yola koyulur. Bu yolculuk, basit tüccar ifadesiyle, öncelikle ucuza alıp pahalıya satacağı bir süreçtir. Oysa gerçekte ucuza alınıp pahalıya satılabilen tek şey emek-gücüdür. Bu nedenle sermaye işe, ucuz emek-gücüyle başlar ve sonuç olarak da bu emek-gücünün ürününü pahalıya satarak kendisini büyütür, yani kâr sağlar. Elde ettiği kâr ne kadar büyük olursa, sermayesini o kadar büyütür ve o kadar daha çok emek-gücünü harekete geçirir, o kadar emek-gücü ürünü elde eder ve o oranda da kârını artırır. Bu nedenle, bütün sermayelerin amacı **kâr** etmek ve bu yolla **kendisini sürekli büyündürmektir.**

Kendini sürekli büyüten sermaye, bunu sadece üretimi sürekli büyüterek başarabilir. Dolayısıyla sermayenin kendi büyümesi, üretimin artması demektir. İşte bu üretimin sermayenin sürekli büyümesiyle artması, kapitalizmin kendi sınırlarına kadar gelip dayandığı yerdir. Marks'ın ifade ettiği gibi, burada sermayenin büyümesi "toplumun mutlak tüketim gücüyle" sınırlanmış gibi görünür. Yani sınırsız bir büyümedir bu. Öylesine sınırsız bir büyümedir ki, kredi sisteminin gelişmesiyle birlikte artık kendi sermayesinin boyutuyla sınırlı olmayan bir sermaye olanağı elde eden kapitalist, akıl almaz yöntemlerle üretilen kredilerle ("türev araçlarıyla" üretilen krediler) üretimi sınırsız ölçüde genişletmeye koyulur. Ve bu sınırsız üretilen ürünler, **sınırlı gelire sahip** olan insanlar tarafından tüketilmek durumundadır. Marks'ın sözüyle "kitlelerin yok-sulluğu ve sınırlı tüketimi" belli bir yerden

* Bu sadece "tüccar zihniyeti"nin egemen olduğu toplumlara ilişkin bir "anlaşılmazlık"tır. Solu da kapsayan bu "zihniyet"e göre, kapitalist zenginlik, "yahudi"nin limon satıcılığıyla olur. Yani limon satıcısının limondan değil, sandığından kâr ederek zengin olduğuna inanılır. Bu inanç, değişik örneklerle de sürekli desteklenir. Bunun bir "örneği"ni Tayyip Erdoğan vermiştir: "Babam haftada 2,5 lira verirdi. Hafta sonlarında top sahasına gider, su satardım... nane, limon ve okalptüs şekerlemeleri alıp satardım. Bunun yanında, akşamdan bayat simit alırdım, anneciğim onu buhara yatırırdı. O zaman simit 10 kuruştı. Ben 2,5 kuruşa tanesini alıp, 5 kuruşa satardım." Ve bir başka yerde bu "para kazanma" yolunu şöyle yorumlar: "Biz aile ekonomisi mantığıyla bakıyoruz. Ben mahalle aralarında su, simit sattım. Yüz simidi alıp bunu ben 200'e nasıl çıkarırım gayretiyle geldim."

sonra bu sınırsız üretimi, bu sınırsız üretimin ürünlerini **tüketemez**, yani bu ürünler **satılamaz** hale gelir.

Açıktır ki, ister doğrudan kendi sermayesiyle, ister kredi kullanarak üretimi sınırsız ölçüde geliştiren kapitalist, mallarını satamaz hale geldiği andan itibaren, sermaye geri dönmediği için ya da kredi borcunu ödeyemediği için üretimi sürdüremez hale gelir. Bu da, bireysel kapitalist için "kriz" durumudur ve ardından iflas gelir. İflas, o güne kadar sermayesini sürekli büyüten, parasını sürekli katlayan, günlük ifadeyle "sürekli zenginleşen" bireysel kapitalistin sonudur.

Böyle bir duruma düşmek istemeyen kapitalist ne yapabilir ya da ne yapar?

Günlük dille söylersek, "zararına" ya da "kârdan zarar" ederek mallarını satmaya çalışır. Bu da ürettiği malın fiyatını düşürmesi demektir. Daha düşük fiyatlarla malını satarak, daha az kâr elde ederek ya da kârın bir bölümünden vazgeçerek ayakta durmaya çalışır. Bu da, bireysel kapitalistin **küçülmesidir.** Küçülmek ise, "sürekli zenginleşen" kapitalistin, bu sürekliliği sürdürmemesi, eskisi gibi zengin olmaması, zenginliğinin azalması demektir. Düne kadar piyasaları kendi ürettiği ürünlerle bolluğa boğan kapitalist, şimdi daha sınırlı sermaye ile daha sınırlı üretim yapar, piyasalardaki egemenliğini yitirir. İşte bu aşamada bir başka kapitalist ya da kapitalistler aynı piyasaya girerek (kapitalist rekabet) gücünü ve egemenliğini kaybetmeye yönelik kapitaliste son darbeyi vurur. Onun "zararına" ya da "kârdan zarar" ederek düşük fiyatla sattığı malları daha da düşük fiyata satarlar, yani bir başka kapitalist onun ipini çeker.

Ancak gerek iflase sürüklenen kapitalist, gerek onun ipini çeken kapitalistler, aynı zamanda piyasayı daha fazla malla doldururlar. Fiyatlar ne denli aşağı çekilirse çekilsin, her malın piyasasının (tüketicilerin) belli bir sınırı vardır (tüketicinin alım gücü ve alım istemi), bu sınıra gelindiğinde satışlar durur. Böylece diğer kapitalistin ipini çeken kapitalistler, aynı zamanda kendi iplerini de çekmiş olurlar.

Mallar üretilmiş, ama tüketicinin alım gücünün ötesinde üretilmiştir, dolayısıyla satılamamaktadır. Satılamadığı için de sermaye geri dönmemiş, dönmeyeceği için de üretim yapamaz hale gelmiş ve bunun sonucu

olarak da iflas ederek, üretim tümüyle ke-sintiye uğramış olur.

Piyasalardaki üretilmiş ürünler (mallar) zaman içinde tüketildiği ya da düpedüz çö-pe atıldığı noktaya ulaşıldığında, yeniden tale-p ortaya çıkar ve buna bağlı olarak da üre-tim yeniden canlanır. Bu aşamada bir baş-ka sermaye üretime başlar, “canlanan tale-p”e uygun olarak mallarını kolayca satar. Ve yeniden aynı süreç başlar.

Buraya kadarki gelişmeler ve sonuçlar, sıradan kapitalist üretim ve dolaşım süreci-nin sıradan durumudur. Bireysel sermaye-nin (kapitalistin) belli bir üretim dalında ola-ğan olarak izlediği süreçtir.

Ama kredi sistemi, bankacılık sistemi ge-lişir. Oyunun kuralları olağanlığın dışına çı-kar. Bireysel kapitalist ne denli malını sata-masa da, yani sermayesini yeniden paraya çeviremse de, banka kredisi aracılığıyla ek sermaye sağlar ve bununla üretimi hiç ke-sintiye uğratmaksızın sürdürür. Yine de üre-tilen malların tüketilmesinde, yani satılma-sında aynı noktaya ulaşır. Dolayısıyla kredi kullanan kapitalistin iflası, aynı zamanda ona kredi veren kurumun alacağını tahsil edememesinden doğan zarar anlamına ge-lir. Eğer tahsil edilemeyen krediler banka-nın (ya da genel anlamda finans kuruluşla-rının) kendi varlığının (mevduat vb.) sınırla-rına ulaşırsa, bu kez bankanın kendisi iflas eder.

Bu durumda, “cin fikirler” ortaya atılır. Nasıl ki, kendi ürettiği malı satarak serma-yesini paraya çeviremeyen kapitalist kredi kullanarak üretimi sürdürebiliyorsa, aynı bi-çimde üretilen malı satın alacak geliri olma-yan tüketici de benzer bir yolla malı satın alacak hale getirilebilir. Bilinen ifadesiyle “tüketici kredileri”, “kredi kartları” burada devreye girer.

Artık sadece kapitaliste kredi açılmaz, kendi sabit geliri dışında başka bir geliri ol-mayan, bu nedenle sınırlı bir tüketime sa-hip olan insanlara da kredi verilir. Böylece kredi sistemi aracılığıyla sermayenin ürün-lerine yeni ve ek bir talep yaratılır. “Tüketi-ci kredileri” arttıkça, mallar daha fazla satılır; mallar daha fazla satıldıkça üretim daha fazla artar; üretim daha fazla arttıkça daha fazla “tüketici kredisi”ne ihtiyaç ortaya çı-kar. Bu süreç uzar gider.

Kredi ise, bir kişinin ya da şirketin, gele-cekteki gelirleri karşılığında verilen borç pa-

radır. Diğer bir ifadeyle, gelecek zamanlar-da eline geçecek paraları somut şimdiki za-manda tüketmesidir. Doğal olarak da bu “gelecek zaman”, bireyin kendi “doğal ya-şam süresi”yle değil, doğal olarak gelir sağ-layabilir yaşam süresiyle sınırlı bir gelecektir. Bu sınıra ulaşıldığında, gerçek anlamıyla bireyin aldığı borçların karşılığı yoktur. Tıpkı karşılıksız çek gibi, onun imzaladığı kredi borç senetleri karşılıksızdır. Yine kar-şılıksız çek olayında olduğu gibi, kredi borç senetlerinin karşılığı olmadığı andan itibaren, artık kişinin yeni kredi alarak tüketimini sürdürebilmesi olanaksız hale ge-lir. İlk bakışta sonsuz ve hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bu süreç, böylesine bir sona çok kısa sürede ulaşır. Kişi, tüketici kredile-riyle tüm geleceğini ipotek altına almıştı ve daha fazla ipotek edecek bir şeyi bu-lunmadığı için de sınıra ulaşıldığında her şe-yini, kendi geleceğini yitirir.

Ama burası kapitalist sistem açısından hiç bir öneme sahip değildir. Bireyin, insan-ların ne oldukları ve ne olacakları değil, ser-mayenin ne olduğu ve ne olacağı önemlidir onun için. Bu yüzden, tüketici kredileriyle sağlanan yeni ve ek talep, bir süre serma-yenin büyümesini, malların satılmasını sağ-lasa da, bir yerden sonra (bireyin yazgısının tümüyle değiştiği yerdir burası) aynı sınıra, yani malların satılamaz hale geldiği noktaya ulaşılır.

Ulaşmasına ulaşılır, ancak bu kez sade-ce kapitalistin bankalardan aldığı krediler değil, aynı zamanda kendi mallarının satıl-ması için bankaların bireylere verdiği kredi-ler de geri ödenemez hale gelir. Yani artık bireysel kapitalist ile bankaların yazgısı de-ğil, tüm insanların yazgısı ipotek altındadır ve iflasa doğru sürüklenmektedir. İflas ise, kaçınılmazdır.

Son “finans krizi”nde günlük olarak iz-lendiği gibi, bu iflas noktasına gelen birey-sel kapitalist (şirket) ve kredi kuruluşu (ban-ka vb.) ne kadar büyük ise, iflasın sonuçla-rı da o kadar büyük olur. Bunun yaratacağı ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunlar karşısında “kolektif kapitalist” olarak devlet devreye girer.

“Kolektif kapitalist” olarak devlet, “zor duruma düşmüş” şirketleri ve bankaları kur-tarmaya başlar.

Şimdi kurumlar değişmiştir. Belli bir aş-a-mada üretimi sürekli genişleten kapitalistin

mallarını satamaması karşısında bankaların kredi vermesi söz konusuysen, şimdi “kolektif kapitalist” şirketlere ve bankalara kredi vermeye başlar. Ve bir süre sonra, tıpkı bankaların tüketici kredileri gibi kapitalist mallara yeni ve ek talep yaratmak için devlet de tüketici kredilerine benzer bir tüketim artışı sağlayacak uygulamalar başlatır.

Her şey aynıdır, sadece isimler değişmiştir.

Bankalar nasıl ki kendi varlıklarının ötesinde kredi veremezlerse (ki gerçek varlık bankaların sahip olduğu mevduatlardır), devlet de kendi sahip olduklarının ötesinde kredi veremez. Devletin sahip olduğu kredi düzeyi ise, bir yandan vergi gelirleriyle (bankaların mevduatlarının eşdeğeri), diğer yandan başka yerlerden sağlayabileceği kredilerle (devlet borçları) belirlenir. Vergi gelirlerinin nasıl artırılabileceği açıktır. Devlet borçları ise, bilinen devletin çıkarmış olduğu bono ve senetler yoluyla elde edilir.

Her borç gibi, devlet borçlanması da belli bir şeyin karşılığında gerçekleştirilir. Devletin borçlanması karşılığı, tıpkı bireysel kapitalist ya da bireysel tüketici gibi, gelecekteki gelirleridir. Devlet, gelecekteki gelirlerini karşılık göstererek piyasalardan borç para alır. Yine bireysel tüketici gibi, aldığı borç miktarı (devlet borçları) devletin gelecekteki gelirleriyle karşılanamaz hale geldiği yerde, bu kez devletin iflası gündeme gelir.

Elbette “aklı eveller”, böyle durumlarda devletin “sonsuz ve ölümsüz” olduğunu öne sürerek, devletin hiç bir zaman böyle bir durumla karşılaşmayacağını ileri sürerler. Ancak burada söz konusu olan “sonsuz ve ölümsüz devlet” değil, devletin belli bir somutluk içindeki ödeme gücüdür. Ödeme gücü zorlaştıkça, yani borçlarını ödeyemez hale geldikçe, devletin borçlanması ya da borçlarını “döndürebilmesi” zorlaşır. Bu zorlaşma da, devletin daha yüksek faizle borçlanması anlamına gelir. Daha yüksek faizle borçlanan devlet, yani o “sonsuz ve ölümsüz devlet”, ipotek ettiği gelecekteki devlet gelirlerini (vergiler) neredeyse tümüyle bu borçların faizlerini ödemekte kullanmaya başlar. Böylece “sonsuz ve ölümsüz devlet”, “sosyal devlet” olarak işlevini yerine getiremez. Kısacası, T. Özal zamanındaki KDV reklamlarında söylendiği gibi, toplanan vergiler “yol, su, elektrik” olarak geri-

ye dönmez. Yeni “alt yapı yatırımları” bir yana, varolan ve sürekli aşınan alt yapı yatırımlarını bile onaracak para bulunamaz hale gelir. Devlet memurlarının maaşları bile ödenemez olur.

Burada bir kez daha “aklı eveller” konuşmaya başlar ve “sonsuz ve ölümsüz devlet”in vergi gelirlerini artırarak, bu duruma kısmen (en azından “kriz”den çıkana kadar, ki bunun nasıl olacağı hiç bilinmez) kamu harcamaları için gerekli parayı bulabileceğini söylerler. Oysa “sonsuz ve ölümsüz devlet”in devreye girdiği yer, kapitalist üretim ve kredi sisteminin üretilen mallar için yeni ve ek talep yaratamaz hale geldiği yerdir. Yani bireylerin, halkın, kitlelerin, nasıl ifade edilirse edilsin insanların gelirlerinin ötesinde alım gücüne sahip olamadıkları yerdir. Vergilerin artırılması ise, zaten gelirleri ipotek edilmiş insanların gelirlerini daha da azaltmaktan, yani tüketimlerini azaltmaktan başka bir anlama gelmez. Bu da, “sonsuz ve ölümsüz devlet”in piyasaya müdahale etmesine yol açan nedenin ta kendisidir.

Şimdi bireysel kapitalist yanında “kolektif kapitalist” olarak devlet de “kriz”den nasibini almış, “kriz” hepsini etkileyen genel bir kriz haline dönüşmüştür.

Bugün “krizin dibi görüldü”, “henüz krizin dibine ulaşılmadı” türünden haber ve yorumların sözünü ettiği şey, bu genel krizin bir bütün olarak ortaya çıktığı yerdir.

Burada “aklı eveller”i bir yana bırakıp, her hangi bir küçük-burjuva aydınının övünerek söylediği “soğukkanlılığı ve nesnellığı” içinde düşünmeye başlayabiliriz.

Adı ister Kemal Derviş olsun, ister bir başka olsun, tüm bu “soğukkanlı ve nesnel” küçük-burjuva akli, böylesi bir genel kriz durumunda, öncelikle devletin krizden çıkarılmasıyla işe başlar. Devletin borçlarını bir biçimde “çevrilebilir” hale getirmek için “gerekli önlemler” alınır. Elbette burada devletin, hangi devlet olduğuna bağlı olarak alınan “gerekli önlemler” de değişir.

Emperyalist bir ülkenin devletiyse söz konusu olan, onun yapacağı ilk iş, kendi krizini ihraç etmektir. Bunu kimi zaman “global kriz” karşısında herkesin “elini taşın altına koyması” olarak sunarak yapar, kimi zaman doğrudan doğruya zorba bir güç olarak “mecburiyetler”le yapar. Nasıl yaparsa yapsın, her durumda “kendi krizi”ni başka ülkelere, “gücünün yettiği” ülkelere ihraç

eder. Artık emperyalist ülke devletinin borçlarının karşılığı ihraç ettiği ülkeler olur. Dolayısıyla da emperyalist ülke devletinden alacağı olanlar, bu alacaklarını bu ihraç edilen ülkelerden tahsil ederler. Diğer bir ifadeyle, emperyalist ülke devleti, kendi borçları karşılığında başka ülkeleri ipotek olarak gösterir.

Eğer söz konusu olan devlet, emperyalist devlet değil de, emperyalist ülkenin krizi ihraç ettiği, yani kendi borçları karşılığında rehin olarak gösterdiği bağımlı ülke devletiyse, yapılacak olan tek şey, IMF ile pazarlık yaparak ithal edeceği krizin boyutunu azaltmaktan ibarettir. “Ümüğün” ne kadar sıkılacağına pazarlığını yapabilir.

Öyle ya da böyle, emperyalist ülkelerdeki kriz ihraç edilecektir ve edilir. Şimdi “genel kriz”, emperyalizme bağımlı ülkelerin krizi haline dönüşür. O ana kadar her şeyin normal görüldüğü, işlerin normal olarak yürüdüğü bağımlı ülke, birden bire krize sürüklenir. Son “finans krizi”nin söylemleriyle ifade edersek, ABD Merkez Bankası’nın bankaların “toksik” varlıklarını satın almak için kullandığı para, bağımlı ülkelerden tahsil edilir. Ancak bu ülkelerin “ümüğü” zaten sıkılmış ve inceciiktir. Dolayısıyla daha fazla sıkılacak yeri bile kalmamıştır. İşte bu son noktaya gelindiğinde, bağımlı ülkenin sadece parasal gelirleri değil, bizzat kendi varlığı ipotek altına alınır. Bu varlık ise, bu ülkelerin GSMH’sıyla belirlenen bir büyüklükten öte, paraya çevrilebilir her türlü (yeraltı ya da yerüstü her türlü) varlığıdır. Artık emperyalist ülke devleti, kendi borçlarının faizlerini bu ülkelerin varlıklarını nakit olarak vererek ödemeye başlar. Bu konuda ne kadar çok ülkeye egemen ise, o kadar çok borçlanma olanağına sahip olur.

Ve sonuçta, emperyalist ülkelerdeki kriz geri-bıraktırlmış ülkelere ihraç edilir. Tıpkı daha önceki krizlerde olduğu gibi, özel olarak da 1980 dünya ekonomik bunalımında olduğu gibi. Bu andan itibaren, dünya ekonomisi geri-bıraktırlmış ülkelerin borç kriziyle yüzyüze gelir. Ama emperyalist ülkelerdeki kriz atlatılmış olur. Eğer “finans krizi”nin “mortgage krizi” olarak başladığını göz önüne alarak ifade edersek, emperyalist ülkelerdeki konut sektörü canlanır. Fiyatları aşırı şişmiş konut sektörü “normal” fiyat seviyesine iner. Bu da, konut maliyetlerinin düşmesiyle sağlanır. İster kredi ma-

liyetlerinin (faizlerinin) düşmesiyle olsun, ister doğrudan konut üretim maliyetlerinin (çimento, demir vb.) düşmesinden olsun, her durumda maliyetler düşer. Ancak zaten aşırı-üretim krizi içinde olan bu sektörlerin (çimento, demir vb. “reel sektör” olarak ve kredi vb. olarak finans kesimi) daha düşük fiyatla üretim yapılabilmesi ise, ya emeğin yoğunlaştırılmasıyla, işçi ücretlerinin düşürülmesiyle ya da aynı sonucu doğuracak olan yeni teknolojik makinelerin üretim sürecine dahil edilmesiyle olanaklıdır. İşçi ücretlerinin düşürülmesinin ne anlama geldiği açıktır. Zaten ortada aşırı-üretim ve buna uygun talep yetmezliği vardır, bunun üzerine bir de işçi ücretlerinin düşürülmesi krizi daha da derinleştirir. Dolayısıyla bu geçerli bir yol değildir. Yeni teknolojinin üretim sürecine uygulanması ise, her şeyden önce ek bir finansmana ve zamana gereksinme gösterir. Oysa kriz ortadadır, içinde yaşanmaktadır. Ne bu finansmanı sağlayacak kredi mekanizması vardır, ne de zaman.

İşte “mortgage krizi” örneğinden yola çıkarak “krizden çıkış” yolunun tıkandığı yer de burasıdır. Ama dünya ekonomisi denilen şey, emperyalist ülkeler ve emperyalizme bağımlı ülkeler diye iki kesimden oluşur. Kriz bir kez bağımlı ülkelere ihraç edilmiş, onların borç krizi haline dönüştürülmüşse, artık emperyalist ülkelerin “reel sektörü”nün (örneğimizde konut sektörü) krizden çıkmasının yolu da açılmış demektir.

Krizin ihraç edildiği bağımlı ülkeler, içinde buldukları krizden (ki ödemeler dengesi açığı, cari açık olarak sürekli vardır) çıkabilmek için tüm varlıklarını (ki emperyalist ülkeler zaten kendi borçları için bunları ipotek ettirmiştir) haciz yoluyla (IMF) satışa çıkartmak zorundadırlar. Bu varlıklar, örneğimizle bağlantılı olarak söylersek, kendi ürettiği çimento, demir vb. mallardır (ki bunların işlenmiş, mamul mal olması gerekli değildir, hammadde olarak varlıkları yeterlidir). İşte bağımlı ülkenin bu ve benzeri malları, ipotekli mallar olarak mezatta satışa çıkartılır. Her mezatta olduğu gibi, en düşük fiyata satılır. Bu fiyat, onun gerçek üretim maliyetlerinin de çok altında bir fiyattır. Üstelik emperyalist ülkelerin aynı ürünleri üretme maliyetlerinden de düşüktür. Böylece, emperyalist ülkelerdeki konut sektörü daha düşük maliyetle inşaatlar yapmaya başlar. Kısacası, denge kurulmuştur, konut

sektöründeki “balon” sönmüştür, fiyatlar “normal” düzeye inmiştir.

Öte yandan ipotek altındaki bağımlı ülkeler, aynı zamanda gıda ürünleri, tekstil vb. tüketim malları ihracatçısıdır. Krizi ithal eder etmez, bu ürünlerin dünya pazarlarındaki fiyatları hızla düşer, emperyalist ülkelere ihraç edilir (Ve elbette bağımlı ülkenin hükümeti de “ihracat seferberliği” ilan eder, ihracatı nasıl artırdığıyla övünür.). Ucuz tüketim malları ithalatı emperyalist ülkelerdeki insanların alım gücünün artmasına yol açar. Düne kadar gıda vb. tüketim malları için yapılan bireysel harcamalar gelirlerin belli bölümünü kapsarken, bu bölüm azalır ve böylece başka mallar tüketilebilir hale gelir, ek bir talep ortaya çıkar. Bu ek talep, örneğin otomotiv sektörüne ek talep olarak yansıdığı oranda, otomotiv sektöründeki (“reel sektör”) kriz sona erer. Öte yandan ödenemeyen tüketici kredileri, “mortgage kredileri”ni ödeyebilmek için ek bir olanağa sahip olurlar. İster “reel sektör”e yeni ve ek talep olarak yansısın, ister “finans krizi” içindeki finans kurumlarının kredilerinin ödenmesi olarak yansısın, her durumda ortaya çıkan ek tüketim olanağı “kriz”in atılmasını sağlar.

İşte yaşadığımız “finans krizi”yle birlikte Marks’ı “keşfedenler”in kapitalizmin “topyekün çöküşü”nü ilan etmelerinin saçmalığı da, bunlara karşı “kapitalizm bu krizi de atlattır” diyenlerin de dayanak noktası bu durumdur.

Marks’ın sözüyle, “Kapitalist üretim, sürekli olarak, kendi niteliğinden gelen bu engellerin üstesinden gelmeye çalışır, ama bunu ancak, bu engelleri tekrar kendi yoluna ve hem de daha heybetli ölçekte koyarak becerir.”*

Evet, yoluna devam eder, ama sorunları daha heybetli olarak koyarak yoluna devam eder. Bu yüzden emperyalist ülkeler 2000 “kriz”ini kısa sürede atlattırken, 2008 “finans krizi”ni de bu boyutta üretmiştir. Üstelik 2000 krizini kısa sürede aşmaları, ülkemizde yaşandığı gibi (tüm geri-bıraktırlmış ülkelerde de aynı zamanda yaşandığı gibi) 2001 krizinin de kaynağı olmuştur. Şimdi krizin ihraç edilmesiyle belli bir sürede emperyalist ülkelerin krizi aşmaları, geri-bıraktırl-

mış ülkelerin olanca haşmetiyle yeni bir borç krizine sürüklenmelerinin başlangıcı olmaktadır.

Elbette insanlar için, gerçek ve üreten insanlar için sorun, kapitalistlerin ve kapitalist finans kuruluşlarının sorunlarıyla bir ve aynı değildir. Gerçek insanlar, gerçek (“reel”) şeyler tüketirler. Onların tükettikleri, “mortgage kağıtları”, hazine iç borçlanma bonoları, “toksik varlıklar” değildir. Bu nedenle de, krizin onlara yansması “reel” bir yansımadır. Emperyalist ülkenin insanları, emekçileri de “reel” şeyler tüketirler. Ama geri-bıraktırlmış ülkelere kriz ihraç edildiği oranda, bunların “reel” tüketim sorunları da aşılır, yoluna girer. Asıl sorun geri-bıraktırlmış ülke insanlarıdır. Onları bekleyen sadece ürettiklerinin neredeyse yok pahasına emperyalist ülkelere ihraç edilmesi değildir. Onları bekleyen sadece işsizlik de değildir. Enflasyon başta olmak üzere, “kriz”in ortaya çıkardığı ve çıkaracağı her türlü sorun onları beklemektedir. Bir kez daha “yarınlar” olmaksızın, “somut bugün” için tüketileceklerdir. Bir kaç yıllık “tüketim çılgınlığı”, belki on yıl sürecek tüketememe krizine dönüşecektir. Belki “bir kümeste kırk yıl tavuk olmaksızın, bir gün horoz olarak yaşamak iyidir” zihniyetine sahip bir toplumda (“erkek egemen toplum”), “bizi sosyal patlamalardan aile yapımız kurtardı” denilen toplumda, “biz 2001 krizinde dersimizi yaptık” denilen toplum için bu durum “alışılabilir” bir durum olarak bir karşı çıkışa, bir tepkiye yol açmayabilecektir.

Ama sorun sürekli yinelenmektedir ve sorulması gereken soru vardır:

Bu, bizim, bu toplumun yazgısı mıdır? Bu, bizim, bu toplumun alinyazısı mıdır? Biz, her zaman emperyalist ülkelerin krizlerinin ihraç edildiği, onların krizlerinin bedelini ödeyen toplum olarak kalmayı sürdürecektir miyiz? Biz, ihraç edecek bir şeyimiz kalmayınca, ülkemizin para eden her türlü varlıklarını satışa çıkartan bir toplum olmayı sürdürecektir miyiz? Biz, para eden her türlü varlığı satarken, aynı zamanda ulusal ve insani onurumuzu da birlikte satmaya mahkum muyuz?

Eğer aynı şeyler tekrar tekrar yaşanmak istenmiyorsa, bu soruları sormak ve yanıtlarını bulmaya çalışmak gerekir.

Dünya Ekonomisi “Teknik Anlamda” Resesyona Girince

Kasım ayında, ABD’den sonra “teknik anlamda” Avrupa ekonomilerinin de “resesyona” girdiği resmen açıklandı. “Medya”da da yer alan bu açıklamaya göre, “AB’de ortak para kullanan 15 ülkenin dahil olduğu Euro Bölgesi, ikinci çeyrekteki binde 2 küçülmenin ardından üçüncü çeyrekte de binde 2 daralarak 15 yıl aradan sonra durgunluğa girdi”. Durumu biraz daha “trajik” hale getiren ifadelere göre, “Euro kullanan 15 Avrupa ülkesinin oluşturduğu Euro Bölgesi, üçüncü çeyrekte yüzde 0.2 daralarak 10 yıllık tarihinde ilk kez durgunluğa girdi. Euro Bölgesi’nin üçüncü büyük ekonomisine sahip olan İtalya’nın üçüncü çeyrek verileri, beklenenden daha büyük ve son 10 yılın en sert düşüşüyle yüzde 0.5 daraldığını gösterdi. İtalya, 2005 yılından bu yana ilk kez resesyona yaşıyor. Fransa ikinci çeyrekte yüzde 0.3 daralmıştı. İkinci çeyrekte yüzde 0.1 büyüyen İspanya, üçüncü çeyrekte yüzde 0.2 küçüldü. Hollanda ekonomisinde ikinci ve üçüncü çeyrekte büyüme sıfır oldu. Avrupa’nın en büyük ekonomisine sahip olan Almanya üçüncü çeyrekte yüzde 0.5 daralınca beş yıl sonra yeniden durgunluğa girdi.”

14 Kasım tarihli bu haberin ardından, iki gün sonra (17 Kasım) bir başka “resesyona” haberi geldi: “Japonya ekonomisi üçüncü çeyrekte yüzde 0,1 daralarak durgunluğa (resesyona) girdi. Hükümet tarafından yapılan açıklamada, dünyanın ikinci büyük ekonomisinin Temmuz-Eylül döneminde yüzde 0,1 daralarak 2001 yılından bu yana ilk kez ‘teknik durgunluğa’ girdiği belirtildi.”

Biraz ekonomi bilgisine sahip olanlarla

“medya”nın her türden ekonomi yazarı, yorumcusu, borsa uzmanının öylesine bildiği gibi, bu “teknik durgunluk/resesyona”, Amerikan NBER kuruluşunun “*business cycle*” adını verdiği “ekonomik çevrim”ler ölçütüne uygun bir ifadedir.

Bu ölçüte göre, bir ülke ekonomisi “iki çeyrek” *üst üste* “daralırsa”, yani küçülürse, o ülke ekonomisi “resesyona/durgunluğa” girmiş olarak kabul edilir. Yukarıdaki haberlerde de görüldüğü gibi, bu “iki çeyrek” *üst üste* küçülme ya da daralma olmadığı durumlarda, örneğin bir çeyrek daralıp, bir çeyrek büyüyen, bir üçüncü çeyrek de yeniden daralan ve yılın son çeyreğinde yine büyüyen ekonomiler “durgunluğa” girmiş olarak kabul edilmez. Böylece bir yılın tamamında bir ülke ekonomisi küçülmüş bile olsa, “iki çeyrek” *üst üste* küçülme olmadığı için “durgunluğa” girmemiş kabul edilir.

Çoğu durumda “piyasa uzmanları” için bile fazla “işlevsel” görünmeyen bu ölçüt gerçek durumu tam olarak yansıtmadığı için “teknik anlamda” sözcüğü eklenmesi alışkanlık haline gelmiştir.

Bugün “krizin dibi göründü”, “henüz krizin dibine ulaşılmadı”, “krizin dibi 2009’da görülecek” türünden açıklama ve yorumların dayanağı da, yine bu NBER kuruluşunun “*cycle/çevrim*” ölçütüdür.

NBER ölçütlerine göre ABD ekonomisinin 1990-91 durgunluğundan on yıl sonra en son durgunluğa girdiği yıl 2001’dir. Bu yılın Temmuz ayında başlayan “üçüncü çeyrek”te ABD ekonomisi küçülmüşse de, “dördüncü çeyrek” (Ekim-Aralık) henüz tamamlanma-

Doruk	Dip	Daralma (ay)	Büyüme (ay)	Çevrim Süresi
Şubat 1945	Ekim 1945	8	80	88
Kasım 1948	Ekim 1949	11	37	48
Temmuz 1953	Mayıs 1954	10	45	55
Ağustos 1957	Nisan 1958	8	39	47
Nisan 1960	Şubat 1961	10	24	34
Aralık 1969	Kasım 1970	11	106	117
Kasım 1973	Mart 1975	16	36	52
Ocak 1980	Temmuz 1980	6	58	64
Temmuz 1981	Kasım 1982	16	12	28
Temmuz 1990	Mart 1991	8	92	100
Mart 2001	Kasım 2001	8	120	128

Kaynak: NBER, *National Bureau of Economic Research*/ABD Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu. 26 Kasım 2008.

dığından “resmen” durgunluğa girmiş olarak ilan edilmemiştir.

NBER ölçütü, sözcüğün tam anlamıyla, emperyalist ülkelerin içinde buldukları ekonomik kriz koşullarını (ki bunu “ekonomik bunalım” olarak ifade etmek çok daha doğrudur) artık gizlenemez, üstü örtülemez hale geldiği bir aşamada, yani “krizin derinleştiği”, “krizin dibe vurduğu” aşamada “resmen” ortaya çıkan bir durumu saptamaktan başka bir değere sahip değildir.

Dünya ekonomisini, diğer bir ifadeyle “makro ekonomiyi” izleyen ekonomistlerin çok iyi bildikleri gibi, emperyalist ekonomilerin, özel olarak da ABD ekonomisinin 1980’den sonra karşılaştığı “kriz”ler hiç de NBER tablosunda gösterildiği gibi onar yıllık aralarla ortaya çıkmış “resesyon”lardan ibaret değildir.

ABD ekonomisi 1980 sonrasında değişik aralıklarla sürekli bunalımlara girmiştir. Bir yıl içinde 790 bankanın iflas ettiği 1984-85 bunalımını, 19 Ekim 1987 tarihinde New-York borsasında işlem gören hisse senetlerinin %22.61 değer yitirmesiyle başlayan bunalım izlemiştir. 1989 bunalımını, NBER “cycle” verilerinde de görüldüğü gibi, Temmuz 1990’dan Mart 1991’e kadar süren “teknik durgunluk” a yol açmıştır. 1994 yılında “Tekila krizi” adı verilen Meksika krizi, Brezilya, Arjantin ve Türkiye’nin de aralarında bulunduğu yeni bir “borç krizi”yle birlikte ABD ekonomisini yeniden bunalıma sokmuştur. 1994 bunalımını 1997 Asya kriziyle başlayan, nispeten daha kısa süren bir bunalım izlemiş ve ardından 2000 “kriz”i baş göstermiştir. Bu kriz de NBER verilerinde Mart-Kasım 2001 “resesyon”u olarak görünür.

Yine de bunlar, yani ABD ekonomisinin

bunalımları ve krizleri “global ekonomi”nin durumunu tam olarak göstermez. 1980’den günümüze kadar “global ekonomi” izlendiğinde, ABD ekonomisindeki bunalım ve krizlerin “global” sonuçları beraberinde getirdiği ve aynı şekilde bu “global” sonuçların geriye dönerek ABD ekonomisinde yeni bunalımlara yol açtığı açıkça görülür.*

1980 dünya ekonomik bunalımı olarak adlandırılan ve 1982’den itibaren geri-bıraktırılmış ülkelerin “borç krizi” olarak neredeyse biteviye süren bunalım, 1979 yılında

ABD Merkez Bankası’nın faiz oranlarını yükseltmesiyle başlamıştır. Yine NBER verilerinde Ocak-Temmuz 1980 “resesyonu” olarak görünen gelişme, ABD ekonomisindeki “kriz”e karşı faizleri yükselterek önlem alınmasının bir sonucudur.

1977’de ABD’nin bir yıllık hazine bonolarının faiz oranları %6 iken, 1979 Kasımında %12,3’e ve 1980 sonunda %14,8’e yükselmiştir. Yine aynı dönemlerde %6,9 olan Libor, 1981’de %19,7’ye yükselmiştir.

Faiz oranlarındaki bu yükseliş, ABD’nin ödemeler dengesi açığını kapatmak amacıyla yeni borçlanmaya gitmek zorunda kalmasının ürünüdür. ABD hazine bonolarının faizlerinin %14,8’e yükselmesi, dünya çapındaki borç faiz oranlarının hızla yükselmesine yol açarken, aynı zamanda ülkelerin dış borçlanma olanaklarının da kesilmesine (kredilerin kesilmesi, Demirel’in sözüyle “70 cente muhtaç” hale gelmesi) yol açmıştır.

Bu durum, iki yıl sonra tüm geri-bıraktırılmış ülkelerin ağır bir “borç krizi”ne sürüklenmelerine neden olmuştur. Bu borç krizinin en önemli olgusu ise, geri-bıraktırılmış ülkelerde olağanüstü boyutlarda enflasyonun ortaya çıkmasıdır. Meksika’da 1980 yı-

* Burada 1990’larda yaygınlaştırılan “globalleşen ekonomiler” ya da “globalizm”in ne denli propagandif ve içeriksiz bir kavram olduğu da açıkça görülür. Bilinen ifadeyle *emperyalist dünya ekonomisi*, her zaman “global”, yani “küresel”, “dünyasal” nitelikte olmuştur. Ve yine ülkemizde olağanüstü propaganda yapılmış ve büyük ölçüde hemen herkesi “inandırılmış” olan “global ekonomiyle bütünleşme” söylemi de, emperyalist dünya ekonomisinin bir parçası olduğu gerçeğinin üstünü örtmeyi hedeflemiştir.

Enflasyon Oranları							
	Arjantin	Brezilya	Peru	Şili	Meksika	Venezüella	Türkiye
1979	159	-	66	33	18	12	110
1983	343	135	111	27	101	6	31,4
1985	672	225	163	29	57	11	45
1989	3.079	1.430	3.398	17	20	84	63
1990	2.314	2.947	7.481	26	26	40	60

Kaynak: IMF, IFS, 2004

ında %26 olan enflasyon oranı 1983'de %100'e yükselmiştir. Aynı yıl Brezilya'da enflasyon oranı %135 (1983) (1989 %1.430), Arjantin'de %343 (1989'da %3.079) olmuştur.

Sadece bu enflasyon verileri bile, ABD ekonomisinin 1980'lerdeki bunalımlarının geri-bıraktırlmış ülkelere nasıl ihraç edildiğini, bunun sonucu olarak derin krizlere yol açtığını açıkça gösterir.

Bu yıllarda ABD'nin "kriz ihracı", en açık biçimiyle yükselen faiz oranlarıyla birlikte ABD içindeki enflasyonun ihracı olarak ortaya çıkmıştır.

1980-90 döneminin (daha önceki yıllarda da benzer durumlar hep olmuştur) gösterdiği bir gerçek de, "kriz"lerin emperyalist ülkelere doğru yayıldığıdır. "Kriz" ne kadar geri-bıraktırlmış ülkelere ihraç edilebilirse, emperyalist ekonomiler de o ölçüde toparlanmakta, durgunluktan çıkmaktadır.

1990-2000 döneminde emperyalist ülkelerdeki krizlerin geri-bıraktırlmış ülkelere nasıl aktarıldığını ülkemiz somutunda 1994, 1999 ve 2001 krizleri yaşanılarak görülmüştür.

Bugün "teknik anlamda" durgunluğa giren ABD, AB, İngiltere ve Japon ekonomileri, asıl olarak aşırı-üretim yeni ve ek bir talep yaratmak amacıyla genişletilen kredi sisteminin artık bu işlevini yerine getiremez olmasının ürünüdür. Çok sevilen sözle "reel ekonomi", kredi genişlemesiyle bir süre ayakta tutulmuş, ancak kredi sisteminin çökmesiyle birlikte açık bir biçimde bunalmaya girmiştir.

Bir ay öncesine kadar "yatırım bankaları"nın iflasi ve kurtarılmasından söz edilirken, bugün dünyanın ikinci büyük bankası Citibank'ın ABD hükümeti tarafından kurtarılmasından söz edilmektedir. Aynı şekilde bir ay öncesine kadar "finans krizi"nden söz edilirken, şimdi başta otomotiv sanayi olmak üzere tüm sanayilerin krizinden söz

edilmektedir.

Böylece "finans krizi", sözcüğün tam anlamıyla ekonomik bunalımı görünür hale getirmiş ve derinleştirmiştir. Şimdi sıra bu bunalımın ve krizin geri-bıraktırlmış ülkelere ihracında, yani geri-bıraktırlmış ülkelerin daha şiddetli bunalımlarındadır. Geçen ay yapılan G-20'ler "zirvesi", bu gelişmenin ön hazırlığı niteliğindedir.

Hiç bir şey "medya"nın (yazılı ya da görüntülü basın) ekonomi haberlerinde gösterildiği gibi değildir. Örneğin ABD, AB, İngiltere ve Japonya'nın faiz oranlarını düşürmeleri hiç de "sevindirici" bir haber değildir. Açıktır ki, ortada bir "finans krizi" vardır, herkes "likit" kalma peşindedir, bankalar yeni kredi açmadıkları gibi eski kredileri geri çağırmaya başlamışlardır. Böylesi bir ortamda faiz oranlarının düşmeyeceği kesindir. Ancak "faizler düşürüldü" türünden yayınların da ardi arkası kesilmemektedir. "Bilenler" bilmektedirler. Düştüğü açıklanan faiz oranları, doğrudan bankaların merkez bankalarından aldıkları gecelik faiz oranlarına ilişkindir ve tümüyle bankaların "likit" ihtiyacını düşük faizle karşılamaya yönelik "kağıt üzerinde" yapılan işlemlerdir.

Emperyalist ekonomiler durgunluğa (resesyon) girmiştir. Bunun anlamı, emperyalist ekonomilerde iç ve dış pazarlar tıkanmış, mallar satılamaz hale gelmiştir. Otomotivden konut sektörüne, dayanıklı tüketim mallarına kadar her türlü mal satışları durmuştur. "Kriz"ın temelindeki aşırı-üretim, piyasalardaki durgunlukla birlikte yeniden görünür hale gelmiştir. Bu malların satılabilmesi için ya "tüketici"lerin gelirlerinde artış olmalıdır ya da "tüketici kredileri" artırılmalıdır. Bunun dışında malların satılabilmesinin başka bir yolu içsel olarak yoktur.

Oysa "finans krizi" denilen olgu, zaten "tüketici kredileri"nin, özel olarak da "mortgage" kredilerinin olağanüstü artırılmasının ürünüdür. Şimdi kredi genişlemesi krize neden olmuşken, yeni bir kredi genişlemesiy-

le durgunluğun aşılması olanaklı değildir. Örneğin otomobil satışlarında (taksitle) faiz oranlarının “sıfır”a indirilmesi her ne kadar satışları artırmayı amaçlasa da, bu satışları finanse edecek “finans kuruluşu”nun kredi verme olanağı olmadığı sürece, sadece otomobil şirketlerinin fiyatları aşağıya çekmelerinden başka bir anlama gelmez. Ama bugüne kadar satışları artıran temel etmen “tüketici kredileri”dir ve “mortgage” üzerinden “finans krizi”ne yol açmıştır. Bu krediler kesildiği andan itibaren, piyasalar durgunluğa girmiştir. Yani bir kısır döngü söz konusudur. Böylesi bir kısır döngü içinde ne yapılabilir?

Yapılabilecek tek şey, emperyalist ülkelerdeki “tüketici”nin alım gücünü yükseltmektir. Ücret artışı ya da yeni krediler yoluyla yapılmasının olanaksız olduğu koşullarda bunun yolu, “reel gelirlerinde” artış sağlamak, yani ücretlerden temel tüketim mallarına (gıda, giyim vb.) ayrılan payı düşürmekten geçer. Bu da açıktır ki, dayanıklı tüketim malları kesimindeki durgunluğu aşabilmek için dayanıksız tüketim mallarının fiyatlarının düşürülmesi demektir. Gıda ürünlerinden tekstil ürünlerine kadar dayanıksız tüketim mallarının fiyatlarının düşürülmesi için ise, tarım sektörünün maliyetlerinin düşmesi ve üretimlerinin artması şarttır. Ama bu da, emperyalist ülkelerdeki *iç dengeleri bozar ve sanayinin krizini tarım sektörüne aktarmaktan* başka bir sonuç vermez. En bilinen haliyle, tarım sektörünün krize girmesi, tarımsal alanda mülksüzleştirilmenin ortaya çıkmasıdır bu. Ve tüm emperyalist ülkelerin çok iyi bildikleri gibi, böylesi bir tarımsal kriz ve mülksüzleştirme, kaçınılmaz olarak toplumsal ve siyasal sorunlara yol açar. Öyle ise, bu sonuçlardan kaçınmak için başka bir yol bulunması gerekir.

İşte bu yol, krizin geri-bıraktırlmış ülkelere ihracıyla ortaya çıkar.

Sürekli cari işlemler açığı veren, özel sektörün dış borçlanmasının olağanüstü boyutlara ulaştığı geri-bıraktırlmış ülkelerde, gerek cari açığı kapatmak için (“kamunun finansman ihtiyacı” denilen şey), gerekse özel sektörün dış borçlarının “çevrilebilir” olması için yeni kredilere ihtiyaç vardır. Yani artan oranda dış borçlanmaya gitmek zorundadırlar. “Finans krizi” koşullarında “kredilerde daralma” ortaya çıktığı için de, bu

borçlanma ihtiyacı, kaçınılmaz olarak zorlaşmakta ve maliyeti (faiz oranı) yükselmektedir. “Teknik” ifadesiyle, yükselen kredi maliyetleri üretim maliyetlerinin yükselmesine yol açar. Bu da, ürünlerin fiyatlarının yükselmesi demektir ve sonucu da “maliyet kaynaklı enflasyon”dur.

Bu da yüksek maliyet-yüksek fiyat koşullarında, geri-bıraktırlmış ülkelerin iç pazarlarında durgunluğun ortaya çıkmasına neden olur. Ve geri-bıraktırlmış ülkelerin hükümetleri, böylesi bir durumda “ümmüğünün” sıkılmaması için, iç pazardaki durgunluğu aşmak amacıyla yeni ve ek talep yaratıcı önlemlere başvurmak durumundadır.

Böylece emperyalist ülkelerdeki durgunluk koşullarında ortaya çıkan durum, aynı biçimde geri-bıraktırlmış ülkelerde ortaya çıkar. Onlar da, emperyalist ülkeler gibi iç pazardaki durgunluğu aşmak için “tüketici”nin alım gücünü artırmak zorundadırlar. Bu da, aynı şekilde ya ücretlerin (gelirlerin) artırılmasıyla, ya da yeni “tüketici kredileri” sağlanarak yapılabilir. Birincisi enflasyona yol açarken, ikincisi daralmış “global” kredi olanakları koşullarında zaten olanaksız bir şeydir. Emperyalist ülkeler gibi bu durumdan çıkabilmek için bir başka ülkeye “kriz ihracı” seçenekleri de yoktur. Emperyalist ülke olmadıklarından ve emperyalist ülkeler tarafından kriz ihrac edildiğinden, ellerinden gelen tek şey, piyasalara daha fazla para vererek durgunluğu aşmaya çalışmaktır. Ve yaşandığı ve bilindiği gibi, bunun sonucu da enflasyonda artıştır.

Emperyalist ülkeler gibi benzer bir kısır döngüye giren geri-bıraktırlmış ülkelerin kendine özgü bir sermaye birikimi, kredi üretme olanağı bulunmadığı için, uygulanacak enflasyonist politika, bir kez daha maliyetlerin yükselmesine, bir kez daha fiyatların artmasına ve sonuç olarak bir kez daha malların satılamamasına yol açar. Öte yandan, gerek kamunun dış borçlanma ihtiyacı (cari açık nedeniyle), gerek özel sektörün “yüksek faiz-düşük kur” aracılığıyla büyümüş olan dış borçlarının ödenme zorunluluğu, ters yönde etkiye bulunarak fiyatların düşürülmesine neden olur. Artık dış borcunu ödemek durumunda olan özel sektör, bir yandan yüksek faizle yeni borçlanma yolları ararken, diğer yandan mallarını olabilecek en düşük fiyatla elden çıkarmaya çalışır. Aynı şey “kamu”, yani devlet için

de geçerlidir.

Bu koşullarda dış borçların “çevrilebilmesi” için ihtiyaç duyulan döviz sağlama amacıyla, hammaddeden tüketim mallarına kadar her şey olabilecek en düşük fiyatlarla ihraç edilmeye çalışılır. Bu da, bu malların ithalatçısı olan emperyalist ülkelerde dayanıksız tüketim mallarının fiyatlarının ucuzlamasını, dolayısıyla da bu ülkelerdeki “tüketiciler”in bu mallar için gelirlerinden harcadıkları payın azalmasını ve sonuç olarak gelirlerde “reel” artış ortaya çıkmasını sağlar. Bu artış da, emperyalist ülkelerdeki dayanıklı tüketim mallarına olan talebi artırır ve emperyalist ülkelerdeki durgunluk aşılır. Hammadde fiyatlarındaki düşüş de, emperyalist ülkelerdeki üretim maliyetlerinin düşmesine yol açarak, kâr oranlarının yükselmesine neden olur.

“Kriz”, böylece geri-bıraktırlmış ülkelere ihraç edilmiştir ve “global kriz” artık onların krizi olur. Bugün “medya”ya yorum yapan işadamlarından (ya da “cinsel ayrımcı-

lıktan arındırılmış” ifadesiyle “işinsanları”) televoleci ekonomistlere kadar herkesin “global finans krizinin etkisini 2009’da hissetmeye başlayacağız” türünden açıklamalarının gerçekliği de budur. Diğer bir ifadeyle, dünya “finans krizi”, 2009 yılı boyunca geri-bıraktırlmış ülkelerin krizi olarak yeni boyut ve içerikte “globalleşecektir”.

Bugün resmi emperyalist finans kuruluşları ve bunların “şef ekonomistleri”nin karar vermekte zorlandıkları yer de, bu “globalleşen” kriz karşısında “sıkı para politikası”nı mı sürdürmeye devam edecekleri, yoksa enflasyonist politikalara “bir süreliğine” gözmü yumacakları noktasıdır. İster “IMF çıpa-sı” olsun, ister olmasın, her durumda “finans krizi” geri-bıraktırlmış ülkelere ihraç edilmiştir ve yakın zamanda bunun sonuçları “sıradan insan” tarafından da hissedilmeye ve görülmeye başlayacaktır.

Emperyalist dünya ekonomi zincirinde başka bir seçenek yoktur.

Kapitalist Ekonominin Devresel Hareketi (Cycle/Çevrim) ve Devrim

“Fakat, makineleşmiş endüstrinin ağırlığını bütün ulusal endüstri üzerinde duyan bir etki yapabilecek derecede kök saldı, endüstrinin bu duruma gelmiş olması dolayısıyla dış ticaretin iç ticareti önem itibarıyla geri bırakmaya başladığı, dünya piyasasının yeni dünyada, Asya ve Avustralya’da bir biri peşi sıra gittikçe daha geniş alanlara el attığı ve nihayet dünya piyasasında boy gösteren sanayici ülkelerin yeterli bir sayıya ulaştığı andan, ilk olarak işte bu andan itibaren, bir diğeri izleyen safhaları yıllar olan, daima genel bir buhranla (*Krise*) sonuçlanan, birinin sonu bir yenisinin başlangıcı olan ve durmadan yenilenen devirler (*zyklus, cycle*) görülmeye başlanmıştır.” [Marks, *Kapital*, Cilt: I, Fransızca Baskıya ek.]

“... **ilk genel bunalımın** patlak verdiği tarih olan **1825 yılından bu yana**, sanayi ve ticaret dünyasının tümü, uygar halklar ve onların az ya da çok barbar uyduları topluluğunun üretim ve değişimi, **her on yıl dolaylarında** bir kez şirazesinden çıkar. Ticaret durur, pazarlar tıkanmıştır, ürünler sürümsüz oldukları ölçüde yığılıp kalır, peşin para görünmez olur, kredi ortadan çekilir, fabrikalar kapanır, emekçi yığınlar fazla geçim gereci üretmiş olmaktan ötürü geçim gereçlerinden yoksun kalırlar, iflaslar iflasları, zoraki satışlar zoraki satışları kovalar. Tıkanıklık yıllarca sürer; üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları, sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlanana değin, yığın halinde israf ve imha edilirler. Yavaş yavaş gidiş hızlanır, tırıs döner, sinai tırıs dörtöl olur ve bu dörtöl da sonunda, en tehlikeli atlamalardan sonra kendini yeni baştan... **çöküntü** (*crash*) çukurunda bulmak üzere, bir sanayi, ticaret, kredi ve spekülasyon *steep* *chase*’inde [engelli yarış] doludizgine değin yükselir. Ve hep aynı yineleme. İşte, 1825’ten bu yana beş kezden az yaşamadığımız ve şu anda (1877) altıncı kez olarak yaşadığımız durum. Ve bu bunalımların niteliği öylesine belirgindir ki Fourier, bunlardan birincisini aşırı bolluk bunalımı olarak nitelendirerek, hepsinin üzerine parmak basmıştır.” (abç) [Engels, *Anti-Dühring*, s. 394-395.]

“Kullanılan sabit sermayenin değer büyüklüğü ile dayanıklılığı, kapitalist üretim biçiminin gelişmesiyle birlikte geliştiğine göre, sanayi ile sanayi sermayesinin ömrü her belirli yatırım alanında, birçok yılı, diyelim ortalama on yılı kapsayacak şekilde uzar. Sabit sermayenin gelişmesi, bir yandan bu ömrü uzattığı halde, öte yandan da, bu ömür, kapitalist üretim tarzının gelişmesiyle aynı şekilde devamlı olarak hız kazanan üretim araçlarındaki sürekli devrimler ile kısılır. Bu, üretim araçlarında bir değişiklik ve bunlar fiziki olarak tükenmeden çok önce manevi değer kaybı nedeniyle, sürekli yenilenmeleri zorunluluğunu getirir. Modern sanayi temel dallarında bu **yaşam çevriminin ortalama on yıl** olduğu varsayılabilir. Ne var ki, biz, burada, kesin rakamlar ile ilgili değiliz. Şu kadarı açıktır: bu süre içerisinde sermayenin sabit kısmı tarafından hareketsiz tutulduğu birkaç yılı kapsayan birbiriyle bağıntılı devirler çevrimi, **devresel bunalımlara** maddi bir temel sağlar. Bu çevrim sırasında, işler, birbirini izleyen durgunluk, orta derecede faaliyet, hızlanma ve bunalım dönemlerinden geçer. Sermayenin yatırılmış olduğu dönemlerin birbirlerinden çok farklı olduğu ve zaman bakımından çakışmaktan çok uzak buldukları doğrudur. Ama **bir bunalım, daima geniş yeni yatırımların çıkış noktasını oluşturur**. Bu nedenle, bir bütün ola-

rak toplumun bakış açısından, bir sonraki devir çevrimine az çok yeni bir maddi temel sağlıyorlar.” (abç) [Marks, *Kapital*, Cilt: II, s. 198.]

Yukarıda Marks ve Engels’in kapitalist ekonomiye ilişkin yaptıkları belirlemeler, açık biçimiyle kapitalist ekonominin “birinin sonu bir yenisinin başlangıcı olan ve durmadan yenilenen devirler (*zyklus, cycle*)” içinde hareket ettiğini ortaya koyar. En çok kullanılan tanımla “ekonominin devresel hareketi” ya da “ekonomik çevrim” dört aşamadan oluşur*:

1. Buhran/Kriz (Krise/crisis)
2. Çöküntü (Abspannung/depression)
3. Toparlanma/canlanma
4. Atılım/refah (boom)

Kapitalist ekonominin bu devresel hareketi (*cycle/çevrim*) öylesine belirgin ve öylesine açıktır ki, bugüne kadar hiç bir burjuva ekonomisti bile bu devresel hareketi bilmezlikten ya da görmezlikten gelememiştir. Çoğu durumda “*business cycle*”, yani “iş çevrimi” olarak burjuva ekonomistleri tarafından ifade edilen bu devresel hareket, kapitalizmin ayrılmaz bir parçasıdır. Kapitalizm var olduğu sürece, bu devresel hareket de var olmayı sürdürür. Bu nedenle de, kapitalist ekonominin kriz ve çöküntü aşamalarından geçmesi mutlak. Bir başka deyişle, kapitalizm, krizler olmaksızın varlığını sürdüremez. Her kapitalist gelişme (atılım/refah) kaçınılmaz olarak krizle sonuçlanır ve her kriz, yine aynı kaçınılmazlık içinde yeni bir atılıma dönüşür. Bu bir döngüdür, yani çevrimdir.

Kapitalist ekonominin devresel hareketi ve bu devresel hareketin her durumda kriz aşamasından geçmek durumunda oluşu, burjuva ekonomistleri açısından fazla pratik değere sahip değildir. Çünkü bu çevrim kaçınılmaz biçimde krizi içerir. Ne denli bu devresel hareketin nedenleri biliniyor olsa da, kapitalizm koşullarında bundan çıkış ve kaçış söz konusu değildir. Bu nedenle, burjuva ekonomistleri, devresel hareketin belli bir aşamadan sonra krize dönüşmesinin kaçınılmazlığını, bir çeşit “yüce ve bilinmeyen bir varlığın yazdığı alinyazısı” olarak kabul ederler ve herkese de böyle kabul ettirmeye çalışırlar; bu çevrimin kriz aşamasın-

dan geçmesini önleyecek hiç bir araç söz konusu olmadığı için de, bu “alinyazısı” karşısında *tevekkül* edilmesini isterler. Devresel hareket ne denli gerçekse, krizler de o kadar zorunludur.

Ancak kapitalist ekonominin devresel hareketinin kaçınılmaz olarak kriz/çöküntü aşamalarından geçmesi, yani krizlerin ortaya çıkması, Engels’in deyişiyle “üretim ve değişimin şirazesinden çıkması”, bir yandan üretim sürecini durdurarak, fabrikaların kapanmasına, işçilerin işsiz kalmasına yol açarken, diğer yandan ticaretin durması kapitalist şirketlerin iflasını beraberinde getirir. Böylece kapitalist üretim ilişkileri içinde krizlerin kaçınılmazlığı, iflasların ve işsizliğin kaçınılmazlığı olarak somutlaşır. Bu da, belli ölçülerde kapitalizmin temel çelişkisi olan emek-sermaye ya da proletarya-burjuvazi çelişkisini (zıtların birliği ve mücadelesi çerçevesinde) görünür kılar. Ekonomik kriz aşamasında işsizliğin artması, mülksahibi kesimlerin mülksüzleşmesi, kapitalist şirketlerin iflası ve tüm bunlarla birlikte üretilmiş ürünlerin satılmaması, yani “fazla geçim aracı üretilmiş olması” kapitalizmin “rasyonel” bir sistem olmadığını, insanları ve maddi kaynakları kaçınılmaz olarak krizlere yönelttiği gerçeği görünür olur.

Bu görünür, yaşayanlar tarafından görülür olan bu gerçekler biteviye yenilendiğinden, aynı zamanda kapitalizmin “irrasyonel” niteliğinin kavranılmasına ve kavratılmasına da hizmet eder. Öz olarak, kapitalizm var olduğu sürece krizler kaçınılmazdır ve her kriz, boyutlarına bağlı olarak geniş kitlelerin yaşam koşullarının kötüleşmesine, yoksullaşmasına yol açar. Bu kaçınılmazlıklardan kurtulabilmenin tek yolu, kapitalizmin ortadan kaldırılmasıdır. İşte kapitalist ekonominin devresel hareketinin ve bu hareketin kaçınılmaz olarak kriz aşamasından geçmesinin ortaya çıkardığı tek gerçek de budur.

Ancak bu gerçek değişik biçimlerde yorumlanarak, **kapitalizmin ortadan kaldırılmasına** ilişkin pek çok teorinin yapılmasına yol açmıştır ve açmaktadır. Bu konuda yaygın olan iki teori vardır.

Birinci teori, kapitalizmin devresel hareketinin tarihsel süreç içinde giderek daha büyük, devasa krizlere yol açacağı, halkın

* III. Bunalım Döneminin özelliklerinden dolayı devresel hareketin bu aşamalarında bazı değişiklikler olmuştur. Bkz. *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-I*.

mutlak biçimde yoksullaşmasına neden olarak bir “kaos” dönemini başlatacağı ve bu “kaos” döneminde kapitalizmin kendiliğinden çözüleceğidir.

Bu teori, genel olarak “ekonomik determinizm” teorisi olarak da ifade edilir. Bu determinist, yani ekonomik belirleyicilerin kapitalizmin yıkılmasına yol açacağı teorisi, insanların iradi (volantirist) eylemlerini dışlar. Bu teoriye göre, kapitalizm kendi yaşam süresini kendiliğinden tamamlayacak ve tarihin belli bir aşamasında ortadan kalkacak, yerini sosyalizme bırakacaktır. Bu süreç dıştan, iradi olarak, bilinçli insan eylemiyle müdahale edilmesi hiç de gerekli değildir. İradi müdahaleler, bilinçli insan eylemleri sınıf çatışmasını keskinleştirerek pek çok yaşamların ve maddi varlıkların yok olmasına yol açar, ama hiç bir biçimde tarihsel süreci değiştiremez.

Böylesine edilgen, tarihin kendi kendine akıp gitmesini “seyre dalma”ya dayanan bu teori, kapitalizmin kaçınılmaz yıkılışını bekleyen “Godot”lar oluşturur. Kapitalizm er ya da geç kendi içsel evrimiyle ve içsel zorunluluğuyla yıkılacağı için de, kapitalizmin “irasyonel” ve ortadan kalkması gereken bir sistem olduğunun bilincinde olan insanlar da kendilerini bu evrime göre ayarlayacaklardır. Eğer “ölmez de görürsek” diye düşünür bu teori sahipleri, “şimdiden” kapitalizmin yerini alacak sosyalizmin gereksinmesi olan insanları yetiştirmeye ve bu insanların sürekliliğini sağlamaya çalışmak gerekir. Gramsci’nin dilinde bu “sivil toplumda hegemonya sağlamak” şeklinde ifade edilirken, Kautsky vb. II. Enternasyonal dönemleri “sosyalizmin kadrolarını” kapitalizmin koşulları içinde yetiştirmekten söz ederler. Nihai yıkım günü geldiğinde (tıpkı “kıyamet” günü gibi), bu “sosyalist kadrolar” işin başına geçecek, sosyalizmi barışçıl bir biçimde inşa edeceklerdir!

İkinci teori ise, bu birinci teorinin ortaya attığı saçma sapan sonuçlara tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Bu teoriye göre, ekonomik bunalım/kriz dönemlerinde emek-sermaye çelişkisi keskinleşir. İnsanlar yoksullaşır, işçiler işsiz kalır. Dolayısıyla kapitalizme karşı **diğer aşamalarda olmayan** ya da **görülmeyen** bir öfke ve nefret ortaya çıkar. Eğer bu öfke ve nefret örgütlenebilir, kapitalizmi yıkmak için harekete geçirilebilirse, sosyalist devrim ko-

layca gerçekleştirilebilir. Bu yüzden de, anti-kapitalist güçlerin, sosyalistlerin (ya da “komünistler”in) görevi, kriz öncesindeki aşamalarda hazırlıklarını tamamlamak ve krizle birlikte yükselecek olan kitle tepkisini örgütleyip harekete geçirmektir. Diğer bir ifadeyle, kaçınılmaz kriz aşaması sosyalist devrim için “fırsat” yaratır. Yapılması gereken tek şey bu kriz aşamasında “fırsat”tan yararlanmayı becermektir.

Bu teorinin arka planına Lenin’in “devrimci durum” a ilişkin ortaya koyduğu ölçütler yerleştirilir. Bir devrimin olabilmesi için “devrimci durumun” olması, yani milli bir krizin olgunlaşması şart olduğundan, ekonomik kriz dönemlerinde böyle bir “devrimci durumun” ortaya çıkıp çıkmadığına bakılır. Lenin, açık biçimde “alttakilerin eskisi gibi yaşamak istemedikleri”, “üsttekilerin de eskisi gibi yönetemedikleri”, “ezilen sınıfların yoksulluk ve sıkıntısının, her zamankinden çok kötüleşmesi” gibi ölçütler ortaya koyduğu için, ekonomik kriz dönemlerinde bunların ortaya çıkıp çıkmadığına bakılır.

İşsizlik ve yoksulluğun artması, açıktır ki “ezilen sınıfların yoksulluk ve sıkıntılarının... çok kötüleşmesi” demektir. Bu durumdaki “alttaki” sınıflar eskisi gibi yönetilmek istemeyeceklerdir. Diğer yandan, ekonomik kriz patlak verdiğinden, iflaslar iflasları izlediğinden, “üsttekiler” de eskisi gibi işlerini yürütemez, yönetemez hale gelmiş olacaklardır. Böylece Lenin’in “devrimci durum” ölçütlerinin büyük ölçüde ekonomik kriz dönemlerinde ortaya çıktığı ya da çıkacağı sonucuna ulaşırlar.

Ulaşırlar, ancak her kriz birbirinin benzeri değildir. Kimisi daha şiddetli, kimisi daha kısa sürer. Bu yüzden yapılması gereken ilk iş, ekonominin devresel hareketini “yakından izlemek”, ortaya çıkacak krizin “derinliğini ve boyutunu” saptamaktır. Bunlar, Lenin’in ifade ettiği gibi, “şu ya da bu grubun ve partinin değil, ama şu ya da bu sınıfın iradesinden de bağımsız nesnel değişiklikler”-dir. Dolayısıyla bu teori sahipleri de, tıpkı birinciler gibi, bu “nesnel değişikliklerin”, iradeden bağımsız değişikliklerin, yani kapitalizmin kendi kendine ortaya çıkartacağı değişikliklerin olmasını beklemek durumundadırlar. Birinci teori sahiplerinden tek farkları, “onar yıllık” aralıklarla yinelenen bir ekonomik çevrime bağlı olarak beklemele-

Ve beklemişlerdir.

Her ekonomik kriz patlak verdiğinde, bu teori sahipleri (ki genellikle revizyonist ve pasifist “komünist” partileri bu teoriyi savunurlar) krizin derinliğini ölçmeye yarayan, “termometre” türü bir “kriz dibi ölçer” aleti bulmaya çalışırlar. Yapmak istedikleri tek şey, yaşanan her hangi bir “kriz”in “en büyük kriz” olup olmadığını saptamaktır. Bu nedenle de, bu teori sahipleri hemen her zaman ekonomisttirler, ekonomik determinizme dayanırlar ve her durumda “kriz spekülâtörü” olarak varolurlar.

Ancak bu teori de, 1970’lerden günümüze kadar ortaya çıkan değişik ekonomik bunalımlarda (ya da krizlerde) boylarının ölçüsünü almışlardır. Her krizle “umut”lanmışlar, ama her krizin yeni bir atılımla sonuçlanması karşısında umutlarını yitirmişlerdir. Bu yüzden “kriz”lere ilişkin tahlillerde eskisi kadar pervasız değillerdir.

Böylece solda, “sosyalist devrim” yapmak için ekonominin devresel hareketine ve bu hareket içinde ortaya çıkan krizlere dayanan teoriler zaman içinde etkinliklerini ve inandırıcılıklarını yitirmişlerse de, “kriz”lerin birbiri ardına gelmeye başlaması, aralarındaki sürelerin giderek kısalması karşısında da nasıl bir değerlendirme yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdir. Bunu bilemedikleri için de, 3-4 yılda bir yinelenen krizleri “fırsata dönüştürecek” olan hazırlıkları yapamaz olmuşlardır.

Bu çıkmaz, çaresizlik karşısında yeni, üçüncü bir teori imdada yetişmiştir.

Bu teorinin adı “kapitalizmin uzun dalgalar teorisi”dir.

Kapitalist ekonominin devresel hareketi 7-10 yıl aralıklarla seyredirken, bu “uzun dalgalar teorisi” 25 yıllık kapitalist büyüme-yi 25 yıllık bir daralma ve krizler döneminin izlediği saptamasında bulunur. Böylece “kriz sosyalistleri” için uzun bir hazırlık dönemi rahatça ortaya çıkabilmektedir. 25 yıllık evrimci çalışma yürütecek olan “kriz sosyalistleri”, 25 yıllık daralma dönemindeki her bir krizi “fırsata” dönüştürmeye koyulacaklardır.

Kondratiev’in “uzun dalgalar teorisi”ne dayanan bu üçüncü teori, Marksist “ekol”de yetişmiş burjuva iktisat akademisyenleri tarafından hızla benimsenmiştir. İ. Wallerstein gibi “Frankfurt okulu” ekonomistlerinin dünya çapında propagandasını yaptıkları bu

“uzun dalgalar teorisi”, aynı zamanda kapitalist sermaye birikiminin “çevrimi” olarak da tanımlanır.*

Bu teoriye göre kapitalist sistemin “uzun dalgaları” şöyle olmaktadır:

1790-1817	27 yıl büyüme -	1817-1851	35 yıl daralma,
1851-1875	24 yıl büyüme -	1875-1896	21 yıl daralma,
1896-1920	24 yıl büyüme -	1920-1945	25 yıl daralma,
1945-1969	25 yıl büyüme -	1969-1991	22 yıl daralma,
1991-2015	24 yıl büyüme -	2015-2040	25 yıl daralma.

Şüphesiz bu tarihleme mutlak değildir. Kimisine göre II. yeniden paylaşım savaşından sonraki “uzun dalga” dönemi 1980’lerde sona ermiştir. Bu durumda “yeni dalga”, 1980-2005 büyüme ve 2005-2030 daralma olarak saptanır. Bu yıllar da bir kaç yıl ilergeri alınarak, içinde yaşanan zamana uyarlanabilir “esnekliğe” de sahiptir.

Bu teori bir kez kabul edildi miydi, artık hangi zamanda hangi mücadele biçimi kullanılarak ne yapılacağı kolayca saptanır. Üstelik “koskocaman” 25 yıl öylesine oturarak, pasif politikalarla zamanı tüketmekle de eleştirilemeyeceklerdir. Ne de olsa onlar “bilimsel Godot”lar olarak 25 yıllık kapitalist büyüme döneminin bitmesini beklemek durumundadırlar.

Bütün bu teoriler, son tahlilde kapitalizmin kendi kendine, kendi içsel gelişimiyle yıkılacağı, yerini sosyalizmin kendiliğinden alacağı düşüncesine dayanır. Bu nedenle de, nasıl ki kapitalizm feodalizmin bağrında doğmuş, gelişmiş ve feodalizmin yerine geçmişse, sosyalizm de, aynı şekilde kapitalizmin bağrında doğacak, gelişecek ve kapitalizmin yerine geçecektir. Hem zaten “Marks demiyor mu”, “İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden önce, bir toplumsal olu-

* Bu teoriyi Türkiye’ye ithal edenlerin başında Çağlar Keyder gelir. Keyder 1983 yılında bu teoriyi ithal ederken şöyle “tanıtım” yapıyordu: “Kapitalist dünya ekonomisinin tarih içinde seyri **devresel** hareketle olur. Bu hareketler uzun büyüme devrelerinin, yine uzun bunalım devrelerini takibinden oluşur. Her uzun büyüme dönemi öncesine oranla, farklı bir dünya işbölümü, farklı teknolojik bağlar, farklı kontrol ve aktarım mekanizmaları, farklı bir kurumsal yapı getirir. O kadar ki biz bu dönemleşmeyi kapitalizmin gelişmesi içinde birbirini takip eden **‘birikim tarzları’** olarak da algılayabiliriz. İlginç olan bu devresel hareketlerin veya birikim tarzlarının yerleşip çözülmesinin, **son iki yüzyılda** bayağı düzenli bir zamanlama ile gözlemlendiği. Genel olarak söylenen bütün devrenin yaklaşık **50 yıl** sürdüğü; yani yaklaşık **25 yıllık bir büyümenin** arkasından yaklaşık **25 yıllık bir bunalım** döneminin geldiği.” (Ç. Keyder, “Kriz Üzerine Notlar”.)

şum asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları, eski toplumun bağrında çiçek açmadan, asla gelip yerlerini almazlar.”!*

Bu üç teori birbirleriyle “kardeş” oldukları için, yani kanbağına sahip olduklarından, her durumda birbirlerini desteklerler ve biri diğerinin boşluğunu doldurur. Bu yüzden de, yeni eklettik teoriler için de bulunmaz bir “hint kumaşı”dırlar. Dolayısıyla da eklettizmin ve oportünizmin en gözde teorileri olarak sürekli el altında tutulurlar. Birini savunur görünürken, ortaya çıkabilecek “yeni” durumlar karşısında hemen diğeri imdada çağırılır. Ekonominin devresel hareketi işe yaramazsa, uzun dalgalar işe yaratılır. Uzun dalgalarla açıklanamayan olgular, ekonominin devresel hareketiyle açıklanır.

Ancak bu teorilerin unuttukları “küçük” bir şey vardır: Serbest rekabetçi kapitalizmin yerini tekeli kapitalizme, emperyalizme bırakmış olduğu gerçeği.

Lenin’in sözleriyle, “tekeller, kendisinden çıkmış oldukları serbest rekabeti yok etmiyor; onun üstünde ve yanında varoluyor; böylece de iyice keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yol açıyor. Tekel, kapitalizmden daha yüksek bir düzene geçiştir.”**

Bir başka ifadeyle, tekeli kapitalizm (emperyalizm), **kapitalizmin sürekli ve genel bunalımlar dönemidir**, Lenin’in sözüyle, “sosyalizmin arifesidir”.

Emperyalist dönemde üretimin toplumsal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişki keskinleşir ve süreklilik kazanır. Serbest rekabetçi dönemde ekonomik kriz dönemlerinde belirginleşen kapitalizmin temel çelişkisi, emperyalist dönemde sürekli olarak, ekonomik kriz dönemlerinin dışında da kendisini gösterir. Kapitalizmin bu genel bunalımı (kısaca emperyalizmin bunalımı), ekonominin devresel hareketinden nispi olarak bağımsızdır ve onun gibi kesikli değil, sürekli. İşte emperyalist dönemde sosyalist devrimin nesnel koşullarının olgunlaşmasının gerçekliği burada yatar. Bu nedenle devrimin nesnel koşulları her dönemde mevcuttur. Devrim-

ci mücadelenin rotası, yani stratejisi de bu nesnel koşulların varlığına bağlı olarak belirlenir. Ekonominin devresel hareketin ortaya çıkardığı krizler, sürekli ve genel bunalımın derinleşmesine yol açar, ancak bu durum devrim mücadelesinin stratejisini değil, taktiklerini belirleyen niteliktedir.

Gerek devrimci mücadelenin strateji ve taktikleri, gerekse emperyalist sistemin tahlili, ancak sürekli ve genel bunalımların tahlili ile olanaklıdır. Sürekli ve genel bunalım kavranılmadan, emperyalist ekonomilerde ortaya çıkan krizlerin anlaşılması olanaksızdır.

Sürekli ve genel bunalımın mevcudiyeti, emperyalist sistemin bütününde devrimci durumun sürekli varlığı demektir. Dolayısıyla şu ya da bu konjonktürel hareketlere bakarak devrimin rotasını, mücadele biçimini, stratejisini belirlemeye çalışan tüm teorilerin dayanağı olan “kesintili devrimci durum”, emperyalist dönemin gerçekliğiyle uyuşmaz.

Yine de bir ülkede devrimin olabilmesi için, sisteminin bütününde devrimci durumun olması yeterli değildir. Ayrıca her ülkede “milli kriz”in ortaya çıkması gereklidir. Bu da, ülkelerin emperyalist zincirin hangi halkasında olduklarına bağlı olarak, sistemin bütünündeki krizlerin o ülkelere yansıma düzeyi ile belirlenir. Emperyalizmin krizlerinin sürekli olarak geri-bıraktırlmış ülkelere ihraç edilmesi, yani bu krizlerin geri-bıraktırlmış ülkelere şiddetle yansıması, bu ülkelerde sürekli bir milli kriz ortaya çıkarır. Bu kriz, tam anlamıyla olgun olmasa da mevcuttur, dolayısıyla devrimci insiyatifin başarıya ulaşmasının nesnel koşulları her zaman vardır.

Ancak, devrimin nesnel koşullarının her zaman var olması, devrimin olacağı anlamına gelmez.

“... her devrimci durum, bir devrime yol açmaz... nesnel koşullara öznel koşullar da katılırsa, yani devrimci bir sınıf, bunalımlar döneminde bile ‘devrilmeyen’ bir hükümeti devirecek kadar güçlü bir devrimci kitle eylemlerini yürütme yeteneğini de eklersek, işte o zaman devrim olur.”***

* Marks, *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*, Ön söz.

** Lenin, *Emperyalizm*, s. 107.

*** Lenin, *Proletarya Devrimi ve Dönek Katsky*.

IV. Bunalım Dönemine Talim Ederken

V. Bunalım Dönemine Giriş

Kriz dönemleri, teorik ve pratik olarak işsizliğin, yoksulluğun arttığı, biraz elinde mülkü olanların daha büyük mülk sahipleri tarafından mülksüzleştirildiği zamanlardır. Kimi zaman 4-5 ay sürebilen, kimi zaman aylarca “dibi” görünmeyen krizler, aynı zamanda “umut”ların yeşerdiği, kapitalizmin yıkılmasının koşullarının olgunlaştığı “inancı”nın arttığı zamanlardır. En azından “bir zamanlar” böyleydi.

“Bir zamanlar”, hiç kimsenin “kartal” olmadıklarını kabul etmeye yanaşmadığı zamanlarda, ekonomik buhranlar (bunalımlar, krizler, nasıl ifade edilirse edilsin aynı şeyi tanımlar) SBKP revizyonizminin “yeminli” izleyicisi olan “yerli revizyonistler”in en gözde konularıydı. Büyük ölçüde kent küçük-burjuvazisinin eğitim görmüş kesimlerinden gelen bu revizyonistler, eğitim görmüşlüğüne avantajıyla ekonomi-politik konusunda “uzman” olarak ortalıkta dolaşırlardı. Standart haliyle “devresel hareket”in NBER ölçütleriyle “durgunluk” a girdiği, yani adına “kriz” (bunalım ya da buhran da denilebilir oysa ki) denilen aşamada, “devrim treninin istasyona geldiği”, bu fırsatın kaçınılmaması gerektiğini inen-çıkan grafikler eşliğinde hep bir ağızdan bağırırmaya başlarlardı.

Aynı kişiler, her ekonomik bunalımda olduğu gibi, “konjonktürel dalga” gelip geçince, “trene” binememiş olmanın tüm sorumluluğunu başkalarına yıkmaya kalkışarlardı. Gerek “kriz” günlerinde, gerek “post-kriz” günlerinde tüm çabaları, ekonomik bunalım (kriz) dönemlerinde devrimci bir durumun ortaya çıktığını ve ekonomik bunalımın (kriz) geçmesiyle birlikte devrimci du-

rumun ortadan kalktığını dünya aleme kanıtlamaya yönelikti.

Ama “başkaları”, kendi deyişleriyle “goşistler, anarşistler, maceraperestler” ortaya çıkmıştı. Bunlar ne sözden anlıyorlardı, ne “kriz”den. İşleri güçleri “silahlı eylem”, tek amaçları “devrim yapmak”tı. Böyle olduğu için de, eğitim görmüş revizyonistler tüm ekonomi-politik bilgilerini ortaya dökerek, “goşistler”in bir şey bilmediklerini, “marksist ekonomi-politik”ten bir şey anlamadıklarını kanıtlamaya soyundular.

Oysa onların “goşist, anarşist, maceraperest” dedikleri insanlar “emperyalizmin bunalım dönemlerinden”, kapitalizminin sürekli ve genel bunalımından ve hatta “III. bunalım dönemi”nden söz ediyorlardı. Diyorlardı ki, serbest rekabetçi kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesiyle birlikte, artık tek tek ülkelerde değil, sistemin, emperyalist sistemin bütününde devrimin nesnel koşulları olgunlaşmıştır. Lenin’in sözüyle, “emperyalizm, sosyalizmin arifesidir”. Ancak emperyalist dönem, kendine özgü temel özelliklerinin yanında, değişik zamanlarda farklı özellikler gösteren dönemlerden geçmektedir. Bu farklı dönemlerin özelliklerine bağlı olarak da devrimci mücadelenin stratejisi ve taktikleri de değişir. Emperyalizmin bu farklı dönemlerini (bunalım dönemleri) bir yana bırakarak, belli bir dönemde özgü mücadele biçimlerini, devrimci taktikleri ve stratejileri her dönemde aynı biçimde uygulamaya kalkışmak, sözcüğün tam ve gerçek anlamıyla dogmatizmdir, oportünizmdir. I. bunalım döneminin özelliklerine ve Rusya’nın özgün koşullarına uy-

gun olan mücadele biçimlerini, bir başka dönemde (II. ve III. bunalım dönemlerinde), farklı koşullara sahip ülkelerde uygulamaya kalkışmak, daha baştan yenilgiyi kabul etmektir. Gelişen ve değişen koşulların ayrıntılı bir tahlili yapılarak doğru bir devrimci çizginin oluşturulması şarttır. Bu da emperyalizmin tahlili demektir.

İşte “goşist, anarşist, maceraperest” denilen kişiler, böylesi bir bakış açısıyla, emperyalizmin değişik bunalım dönemlerine ayrıldığını ve günümüzde III. bunalım döneminin yaşandığını; III. bunalım döneminin ayrıncı özellikleri nedeniyle de, I. ve II. bunalım dönemindeki zafere ulaşmış devrimci mücadele yöntemlerinin ve stratejilerinin geçerli olmadığını açıkça ortaya koydular.

Dediler ki, ülkemiz emperyalizme bağımlı, geri-bıraktırlmış bir ülkedir. Kapitalizm iç dinamikle gelişmediğinden çarpıktır. Bu çarpıklık nedeniyle, emperyalizmin bunalımları (kriz) ülkeye şiddetle yansır. Bu da, ülkede sürekli bir milli kriz yaratır, dolayısıyla da devrim durumu sürekli vardır. Milli krizin tam anlamıyla olgun olmasa da sürekli var olması, silahlı aksiyon yöntemlerinin kullanılabilmesinin nesnel koşullarının mevcudiyeti demektir. Bu nedenle de, ekonominin devresel hareketine bakarak, ekonomik “kriz” zamanlarında milli krizin ortaya çıktığını, diğer dönemlerde milli krizin olmadığını, dolayısıyla silahlı aksiyon yöntemlerinin sürekli kullanılmasının nesnel koşullarının bulunmadığını söylemek, açık biçimde pasifist bir çizgiyi kabul etmektir. Emperyalizme bağımlı ülkemizde devrimin nesnel koşulları mevcuttur. Olması gereken kitlelerin bilinçlendirilip örgütlendirilmesi ve devrimi yapmak için harekete geçirilmesidir.

Ve devam ettiler: Emperyalizme bağımlı ülkelerde sürekli milli krizin varlığı, karşı tarafın, yani oligarşinin yönetimini sürdürmek için artan oranda şiddete, zora başvurusu demektir. Oligarşinin şiddetine karşı devrimci şiddet bu nedenle haklıdır (meşru), zorunludur. Bu haklılık içinde devrimci şiddet, devrimci mücadelenin silahlı bir mücadele temelinde sürdürülmesi demektir. Bu nedenle de, doğru devrimci mücadelenin yürütülebilmesi için doğru bir silahlı mücadele yönteminin, stratejisinin ortaya konulması gerekir. Bizim gibi emperyalizme bağımlı ülkelerde, iktidarın ele geçirilmesi, yani devrimin yapılması, emperyalizme ve

oligarşiye karşı bir halk savaşı verilmesini gerektirir. Halk savaşı, maddi ve teknik olarak güçlü düşmana karşı, siyasal ve moral üstünlüğe sahip halk kitlelerinin savaşıdır.

Dediler ki, emperyalizmin III. bunalım döneminin özelliklerinden dolayı, halk savaşı, I. ve II. bunalım dönemlerinde olduğu gibi kitlelerin, özellikle de köylülerin kendiliğinden ayaklanma ve isyanlarının örgütlenmesiyle başlatılamaz. Bu dönemde halk savaşının başlatılabilmesi için, başarılı bir öncü savaşının verilmesi şarttır. Bir başka deyişle, halk savaşı, III. bunalım döneminin özelliklerinden dolayı öncü savaş aşamasından geçecektir.

İşte böylesine bir bakış açısına sahip olanlar, açıktır ki, emperyalizmin ve emperyalizmin değişik bunalım dönemlerinin tahliline özel bir ağırlık vermişlerdir. Öz olarak söyledikleri, emperyalist dönem belli başlı çelişkilerin durumuna bağlı olarak değişik dönemlere ayrılır. Her dönem (bunalım dönemi), kendine özgü mücadele biçimleri ortaya çıkarır, devrimci mücadelenin yolu, yöntemi, stratejisi farklı olur. Bir bunalım döneminden bir başka bunalım dönemine geçildiğinin saptandığı her durumda, devrim stratejisi de değişir, değişmek zorundadır.

Bu bakış açısına karşı olan, onları “goşist” vb. olarak suçlayan revizyonistler ve pasifistler ister istemez emperyalizmin bunalım dönemlerine ilişkin yapılan tahlilleri çürütmeye çalışmışlardır. Başarılı olamasa da, gelişen devrimci mücadele içinde tümüyle tecrit oldukları için, söylediklerinin de pek anlamı kalmamıştır.

Tüm bunlar 1965-80 döneminde ülkemizin devrimci mücadelesinin tarihinde belirleyici bir yere sahip olmuştur. 1980 dünya ekonomik bunalımı 12 Eylül askeri darbesiyle ortaya çıkan “bozgun” ortamında başlayıp gelişince de, ortaya konulanlar, emperyalizm tahlilleri ve bundan çıkartılan sonuçlar bir yana bırakılmış, 1980 dünya ekonomik bunalımı küçük-burjuva akademisyenlerin “tahlil ve yorumları”yla algılanmış ve kavranılmıştır.

1990'lara gelindiğinde, Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığıyla birlikte ortaya çıkan “şok”, 12 Eylül'ün yarattığı “bozgun” havasını yeniden üretmiş, planlı ve programlı, yani devrimci bir stratejiye bağlı mücadeleye hazırlanmak ve yürütmek tümüyle bir yana bırakılmıştır. Pratik ise, 1 Mayıslarda “güc

gösterisi”nin sınırlarını fazlaca aşamamıştır. PKK’nin yürüttüğü gerilla savaşının politik hataları, gerilla savaşının oligarşiyle yapılacak bir pazarlığın aracı olarak kullanılması da, emperyalizmin tahliline dayanan devrimci stratejiye uygun bir mücadelenin hazırlanması ve yürütülmesi konusunu geriye itmiştir. Aynı şekilde devrimci stratejinin yanlış kavranışına dayanan ve giderek sadece pragmatist bir tutum haline dönüşen DS’nin silahlı eylemleri de aynı etkiyi yaparken, aynı zamanda silahlı mücadelenin olumsuzlanması için de uygun bir gerekçe haline getirilmiştir.

Yine de doğru devrimci çizgi ve onun stratejisi (Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi), ne denli gözlerden uzak duruyor olursa olsun, her zaman bir “hayalet” gibi revizyonistleri, oportünistleri ve pasifistleri rahatsız etmeye devam etmiştir. 1990’larda başlayan kendine özgü teslimiyetçilik ortamında gelişen legalizm ve eklektizm, bu “hayalet”in soldaki etkisi karşısında yer yer emperyalizmin bunalım dönemlerine göndermeler yapmaya ve hatta bunalım dönemlerinin varlığını kabul eder görünmeye yol açmıştır. Ancak hiç biri, oportünist olmanın ötesinde, emperyalizmin bunalım dönemlerine ilişkin doğru bilgiye sahip olmadıklarından, söyledikleri sadece “hayalet”in etkisini kendilerine devşirmek amacıyla “biz de benzer şeyleri savunuyoruz” görüntüsü vermenin ötesine geçmemiştir.

1990’ların genel havası içinde ideolojisizleşme ve Marksist-Leninist teorinin bir yana bırakılması, yani legal şemsiye altında eklektizm ve pragmatizmin başlı başına bir “sol çizgi” haline getirilmesi, her türden teorik tartışmanın, ekonomik ve politik tahlillerin bir yana bırakılmasına yol açtı. Ekonominin “borsa, döviz, bono, repo, ters repo”nun sınırları içinde “medya” haberleri haline geldiği bu dönemde, “iktisat”ın “mikro”laşması da “makro” ekonomi tahlillerinin tümüyle bir yana bırakılmasına yol açtı. “Globalizm”, “imparatorluk” teorileriyle de emperyalizm ve emperyalizmin tahlilli “gereksiz” kabul edildi.

Yine de arasıra bunalım dönemlerinden söz edenler çıktı. Bunlar da, genellikle Sovyetler Birliği’nin dağıtılmışlığıyla birlikte “globalizm” döneminin başladığı, yani emperyalizmin yepyeni bir evreye girdiği emperyalist propagandanın etkisi altında “yeni bu-

nalım dönemi” teorisi olarak ortaya çıktı.

Örneğin, daha sonra DHB ile birleşerek “MLKP” haline gelen TKİH 1994’de şöyle söylüyordu:

“Kapitalizmin genel krizinin 1. aşaması her iki dünya savaşı arasındaki dönemi, 2. aşaması 2. emperyalist paylaşım savaşı ile SB’nde revizyonistlerin siyasi iktidarı gasp ettikleri süreye (1956) kadar olan dönemi; 3. aşama 50’li yılların yarısından SB ve revizyonist blokun dağıldığı 1989/1990 dönemine kadar olan süreci ve 4. aşama da 1989/1990’dan sonrasını kapsar. Son süreç hâlâ devam etmektedir.”*

Bu sözlerin her ne kadar elle tutulur bir yanı olmasa da, her cümlesi, her sözcüğü başlı başına yanlışlık içerse de, sonuçta III. bunalım döneminin sona erdiği, 4. bunalım döneminin, yani yeni bir bunalım döneminin başladığı açıkça ifade edilmektedir. Bilimsel hiç bir ölçüye ve ölçüte bağlı olmaksızın, sadece “ideolojik konum”larına bağlı olarak kapitalizmin “genel kriz”ini dönemleyen bu “yeni” yaklaşım MLKP pragmatizmi ve eklektizmiyle bir yana bırakılmış da olsa, bir eğilimi, yani “bir şeylerin değiştiği” kanısını ortaya koymuştur.

2000’li yıllar, Şubat 2001 kriziyle açıldı. Ancak kriz öylesine “birden” ortaya çıkmıştı ki, legalistler ve eski revizyonistler hazırlıksız yakalandı. Yıllarca kapitalist ekonominin devresel hareketine bakarak devrimci durum saptamaya çalışmış olan bu legalist-revizyonistler, ekonomik tahlilleri küçük-burjuva akademisyenlerin tekeline bırakmış olmaktan da fazlaca rahatsızlık duymadılar.

Şubat 2001 krizi öylesine geçip gitti. 1985’lerde yükselmeye başlayan kitle hareketlerinin 1996 sonrasında inişe geçmesi ve 2001 “kriz” koşullarında iyice güçsüzleşmesi, tüm “sol” faaliyetlerin kültür merkezlerine sıkışması da diğer olgulara eklenince, doğru devrimci çizgi, devrim stratejisi ve buna bağlı olarak devrimci mücadelenin hazırlıklarının yapılması ve sürdürülmesi sorunu da daha da gerilere itildi.

Yine de TKİH’in 1994’de anımsadığı gibi anımsamalar ortaya çıkmamazlık etmedi. Aralık 2007’de yayınlanan “*Halkın Devrimci*

* İşçinin Yolu, Sayı: 26, Ağustos 1994.

Yolu” başlıklı bildirge bu öylesine anımsamanın örneği olarak kabul edilebilir.

Kendilerini bir biçimde “Devrimci Yol”cu olarak gören, ama bir başka biçimde “halkın devrimci...”si gibi göstermeye çalışan bir kesimin bu “iyiniyetli” bildirgesinde “yeni” olduğu söylenen bir dizi gelişme sayıldıktan sonra şöyle denilmektedir:

“Bütün bu gelişmelerle birlikte, emperyalizmin III. Bunalım Dönemi’ne damgasını vuran koşullar tamamıyla ortadan kalktı; emperyalizmin genel bunalımı yeni bir evresine girdi. Emperyalizmin IV. Bunalım Dönemi olarak adlandırılacak yeni bir devrimci süreç başladı.”*

Bu “iyiniyetli” bildirgeye göre, IV. bunalım dönemi, “Washington Konsensüsü (1982) ve I. Körfez Savaşı’ndan (1991) başlayıp günümüzde de sürmekte olan” dönemdir.

Böylece on üç yıl farkıyla benzer şeyler söylenebilmektedir.

Burada bu türden “yeni açılımlar”ın ve yeni bunalım dönemi “saptama”larının değerlendirilmesini yapmayacağız. Amacımız, yaşanan süreçlerde insanları büyük ölçüde etkileyen olaylar dizisi içinde kolaylıkla her şeyin değiştiğini düşünebildiklerini göstermektir.

Açıktır ki, III. bunalım dönemini bir yana bırakalım, emperyalizmin bunalım döneminin ne olduğunu bilmeden, öylesine “duyumsal” bilgilerle yeni bir bunalım döneminin başladığını, biraz çekingen, biraz ürkek biçimde “ilan etmek” elbette mümkündür. Ancak böyle bir “ilan” (bildirme) tek başına yeterli değildir. “Yeni” bir bunalım döneminden söz edildiğinde, bunun devrim stratejisinde yapmak zorunda olduğu değişiklikler öylesine ortaya konulup, bazı popüler, güncel olgular alt alta dizilerek geçiştirilemez. Biraz Brezilya’daki “yoksullar hareketi”nden, biraz “Comandante Marcos”tan, biraz Negri’nin “İmparator”undan, biraz “küreselleşme karşıtı” akademisyenlerden, Porto Alegre “sosyal formu”ndan

esinlenerek yeni bir “yol” ortaya atmak da olanaklıdır. Ancak ortaya atılan “yol”u haklı çıkarmak için emperyalizmin bunalım dönemleriyle oynamak, “yeni” bunalım döneminin ortaya çıktığını, dolayısıyla da “eski”, III. bunalım döneminin devrimci stratejisinin “eskimiş” olduğunu (üstelik “tamamıyla”) dolaylı biçimde söylemeye kalkışmak, belki eski “DY”cilik için uygun bir yöntem olsa da, “halkın devrimci”leri için geçerli olduğunu söylemek hiç de kolay değildir.

Ve şimdi, böylesi bir ortamda ve böylesi bir hava içinde öylesine “yuvarlanıp” gidilirken, emperyalizmin “tarihinde hiç görülmedik” (!) düzeyde yeni bir “kriz”i ortaya çıktı. Tam da yeni yeni IV. bunalım dönemi sözcüğünün kulak tırmalayıcı etkisinden “kurtulmaya” başlanılmışken, böylesine bir “kriz”le birlikte ya IV. bunalım dönemi de eskiiyiverirse ne yapılacaktır? IV. bunalım dönemine tam da birilerini alıştırmaya çalışırken V.’sinin çıkiverme olasılığının belirmesi hiç de hoş olmayacaktır! Artık IV.’süne uygun devrimci bir mücadele görememişken, V.’sine “allah kerim” demekten başka çare de kalmamaktır.

Ama “hayalet” olduğu gibi duruyor.

Onun emperyalizm tahlilleri, bu tahlillerden çıkartılan devrim stratejisi ve bu stratejinin ülkedeki ve dünya çapındaki deneyimleri öylece duruyor. IV. bunalım döneminde olduğunu “bildiren”lere de, son “finans krizi”yle birlikte V. bunalım dönemine girildiğini düşünecek olanlara da şunu açıkça söyleyebiliriz ki, bu türden “bildir”melerde bulunmadan önce, o “hayalet”in emperyalizm tahlillerini iyice okuyup öğrenmelidirler. Bunu yaptıktan sonra, oturup III. bunalım döneminde ortaya çıkan gelişmeleri, bu gelişmelerin dengesiz ve kararsız hareketlerini, kısacası emperyalist sistemin bütünsel bir bilimsel tahlilini yapmalıdırlar. Ancak ondan sonra, “işsizler sendikası”ndan “yoksullar hareketi”ne, “sosyalist halk devrimi”nden “toplumsal hareket sendikacılığı”na kadar “hoş”, ama boş öneriler yapılamayacaktır.

“Finas Krizi”nin İlk “Reel” Sonuçları

“Anadolu Kaplanları” Büyüyor (25 Eylül 2008)

Anadolu ekonomisi büyüyor. Bunu rahatlıkla söyleyebilecek verilere sahibiz. Öyle enflasyona bağlı nominal bir bilanço büyümesinden söz etmiyoruz. Reel olarak gerçekleşen bir büyüme bu. Üstelik yaşandığı söylenen ekonomik daralmaya, ihracat kanallarının daraldığı söylemlerine ve dış dünyadaki ekonomik krize rağmen. 2007 yılında ihracatını yüzde 44'lük bir artışla 9.4 milyar dolara çıkararak Anadolu sanayicileri istihdamda da Türkiye ekonomisinin performansına göre çok daha iyi bir performans sergiledi. Anadolu 250 şirketleri, çalışan sayısını yüzde 9.9 artırdı.” (Ekonomist)

Bakan Şimşek: Krizin dibi göründü (6 Ekim 2008)

Bakan Şimşek, krizin Türkiye'ye etkisinin kısa dönemli olacağını vurgulayarak, kesin olmamakla birlikte, küresel krizin finans piyasaları açısından muhtemelen dibe vurduğunu ancak, reel ekonomilere yansımaları açısından, dünya ekonomisinin henüz krizin ortasında bulunduğunu ve reel ekonomiye yansımaları açısından dibini bulmasının 2009'u bulacağını kaydetti.

Başbakan'dan kriz yorumu: Hamdolsun (8 Ekim 2008)

Finans sektörümüzde, bankacılık sistemimizde 2000'li yılların krizlerinden alınan derslerin bizi gerek Avrupa'da gerek ABD'deki neticelerin bizde görülmeceğini söyledik ve şu anda da nitekim böyle şu anda da bu durumdayız. Hamdolsun anlatıldığı gibi, korkulduğu gibi bir şey söz konusu değil”

Sönmez Filament kapandı (7 Kasım 2008)

Türkiye'nin ilk elyaf üreticisi Sönmez Filament'in Yönetim Kurulu, üretim faaliyetlerine tümüyle nokta koymaya karar verdi. Sönmez Holding'in patronu Celal Sönmez, “Çok üzgünüm. Demek ki üretim buraya kadarmış. Sendikaya, çalışan arkadaşlarımıza, işçiden genel müdüre, bekçiye, çaycıya herkese teşekkür ederim” dedi. Şirket, 5 yıldır zarardan kurtulamıyordu. Sönmez Filament sporla da özdeşleşmiş bir isimdi. Futbol ve voleybol takımları olan Sönmez Filament, voleybolda bir kez lig şampiyonluğuna ulaşmıştı. Futbolda da ikinci lige kadar yükselmişti.

Bursa kan ağlıyor (18 Kasım 2008)

Kentte son bir ayda topluca işten çıkarılan işçi sayısı 5.700'ü bulurken kasımda işten çıkarılacakların sayısı ise şimdiden 2 bini geçti. Küçük atölye ve küçük işletmelerle birlikte son bir ayda işten çıkarılanların sayısının 10 bini aştığı belirtiliyor.

Gaziantep'te dünya markası “Elegant” battı, 1.800 kişi işsiz kaldı (27 Kasım 2008)

Ev tekstili sektöründe “Elegant” markasıyla ünlenen, bu alanda dünyanın 3'üncü büyük firması olan Gaziantep'te kurulu Tekerekoğlu Tekstil A.Ş.'de sonun başlangıcına gelindi. Bir dev çökerken, 1.800 kişi işsiz kaldı. Altı ay önce çalışanların maaşlarını ödeyemez hale gelen şirket, daha önce çıkarılan işçilerin yasal haklarını da ödemedi. Dünya marka-

sı olmuş bir şirketin batmasıyla birlikte işsiz kalan çalışanlar, faiz ve gecikme bedelleriyle birlikte alacaklarının toplam 5 milyon YTL'yi bulduğunu söylediler.

Eskişehir'de Çimsa üretime ara verdi (2 Aralık 2008)

Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş., Eskişehir fabrikasında ikinci üretim hattında 2 Ocak 2009 tarihine kadar üretimin durdurulduğunu duyurdu. Açıklamada, "durdurulan hattın şirketimiz günlük üretimi içindeki payı yüzde 16 oranında olup, bugünkü piyasa şartlarına göre satışlara etkisi yoktur. Stoklar makul seviyeye düştüğünde üretim yeniden başlayacaktır." denildi.

Niğde'de Koyunlu Halı 400 işçiyi çıkardı (2 Aralık 2008)

Koyunlu Halıları'nı üreten Birko Şirketler Gurubu'nun Niğde Organize Sanayi Bölgesi'ndeki fabrikalarında çalışan toplam 1.500 işçiden 400'ü ekonomik kriz nedeniyle işten çıkartıldı. Fabrika yetkilisi, yaz döneminde de işçilerine ücretli ve ücretsiz izin verdiklerini, artan ekonomik kriz nedeniyle toparlanamayarak işçi çıkartmak zorunda kaldıklarını belirtti.

Morgan Stanley masrafları azaltmak için Türkiye ofisini kapattı (26 Kasım 2008)

Morgan Stanley'in global kriz nedeniyle büyük baskı altında olduğuna dikkat çeken Morgan Stanley Türkiye CEO'su Gülnaz Arıcanlı, "Masrafları kısmak için Türkiye ofisi kapattık. Birçok ülkede de küçülme kararı aldık. Dramatik şeyler yaşanıyor. Ama bu kararın Türkiye'nin geleceği ile alakası yok. Morgan Stanley Türk piyasalarına yatırımlarına devam edecek" dedi.

Binlerce bankacı işsiz kaldı (18 Kasım 2008)

İş dünyası birkaç ay öncesine kadar "2001 krizinden tecrübeliyiz. Bu sefer ilk tasarrufu eleman çıkararak yapmayacağız" derken küresel krizin artan şiddetine daha fazla dayanamadı. Özellikle bankacılık, perakende ve otomotivde binlerce kişi işsiz kaldı.

Sanayi üretiminde rekor düşüş (10 Kasım 2008)

TÜİK, 2008 Eylül ayı Sanayi Üretim Endeksi sonuçlarını açıkladı. Sanayi üretimi, bu yılın Eylül ayında, bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 5,5 azaldı. Sanayi üretimi, 2007 yılının Eylül ayında yüzde 2,5 artmıştı.

"Hamdolsun: 2.5 milyon işsiz!

Aslında Başbakan haklı; kriz teğet geçiyor. Ama bazılarımızı teğet geçiyor. Bazılarının ise böğründen girip sırtından çıkıyor, ucunu çıkarıyor. Kimilerimizi yani kriz, sallandırıyor. İnsanlar her gün ya işten atılıyor ya da işten eve 'Bugün de atılmadım' diye dönüyor. Her gün insanlar işyerlerindeki öğlen yemeklerinde kimin atılacağını, kaç kişinin işten çıkarılacağını konuşuyor. İşyerlerinde insanların yaşadığı o iç ezikliği, korku, endişe ve bunaltılı hal rakamlara yansımaz. Ama önceki gün Türkiye İstatistik Kurumu işsizliğe ilişkin verileri açıkladı. Ağustos ayındaki işsiz sayısı geçen yılın aynı ayına göre 207 bin kişi artarak 2 milyon 439 bin kişiye ulaştı." (Ece Temelkuran, *Milliyet*, 19 Kasım 2008)

Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası Kocaeli Şube Başkanı Yakup Yıldız, kredi kartı borcu nedeniyle bazı iş yerlerinde işçilerin tazminat alarak kendi istekleriyle işten ayrıldığını söyledi.

3 Aralık 2008

Boyner Holding Murahhas Azası Cem Boyner, finansal kriz yüzünden tüketicinin kabuğuna çekildiğini belirterek, "İnsanlar alışveriş etmiyor, kahve içmiyor, yemek yeme korkusuyla tuvalete gitmiyor, seks yapmıyor" dedi. Pazarlama Zirvesi'nde konuşan Boyner, çekişle pek çok ödül kazandıran kredi kartı Fish'in kriz döneminin şanslı ürünü olduğunu söyledi.

Bankacıların en kötü yılı (18 Kasım 2008)

ABD'de subprime mortgage kredilerinin ödenememesi ile başlayan kriz en büyük tahribatı mali sektörde yaptı.

Citigroup, yılbaşından bu yana zaten 23 bin kişiyi çıkarmıştı. Dün de 52 bin kişiyi daha çıkaracağını duyurdu.

Commerzbank, Eylül ayında 9 bin kişiyi işten çıkaracağını açıkladı.

GMAC LLC, 5 bin kişiyi çıkaracak.

UBS 2 bin kişiyi işten çıkaracak
 İngiliz finans kurumu *Barclays* 3 bin kişinin işine son verecek.
National City Corp'da 4 bin kişi işini kaybedecek.
Goldman Sachs, 3 bin 300 kişi ile yollarını ayırarak
American Express, 7 bin kişiyi işten çıkaracak.
Fidelity Investments: 1700 kişi işinden olacak
 Güneydoğu Asya'nın en büyük bankası *DBS Grup Holding*, çalışanların yaklaşık yüzde 6'sı olan 900 kişiyi işten çıkaracağını bildirdi.
Royal Bank of Scotland (RBS), yaklaşık 3 bin çalışanını işten çıkaracak.

“Eğer bunalımlar, burjuvazinin modern üretici güçleri yönetmedeki yetersizliğini ortaya çıkarmış bulunuyorsa, büyük üretim ve ulaştırma örgenliklerinin hisse senetli şirketler ve devlet mülkleri durumuna dönüşümü de bu erek için burjuvaziden ne denli kolay vazgeçilebileceğini gösterir. Kapitalistin tüm toplumsal işlevleri şimdi ücretli görevliler tarafından sağlanır. Artık kapitalistin gelirleri cebe indirmek, kuponları kesmek ve çeşitli kapitalistlerin karşılıklı olarak birbirlerinin sermayelerini kaptığı borsada oynamak etkinliği dışında, hiçbir toplumsal etkinliği yoktur. İşe işçilerin ayağını kaydırmakla başlamış bulunan kapitalist üretim biçimi, şimdi kapitalistlerin ayağını kaydırır ve tıpkı işçiler gibi onları da daha şimdiden yedek sanayi ordusu içine değilse bile, gereksiz nüfus içine atar...

Kapitalist üretim biçimi, nüfusun büyük kısmını gitgide proleter durumuna düşürürken, yok olma tehdidi altında, bu devrimi gerçekleştirme zorunda bulunan gücü yaratır. Toplumsallaşmış büyük üretim araçlarının gitgide devlet mülkiyeti durumuna dönüşümüne götürerek, bu devrimi gerçekleştirmek için izlenecek yolu kendi gösterir. *Proletarya, devlet iktidarını ele geçirir ve üretim araçlarını önce devlet mülkiyeti durumuna dönüştürür.*” (Engels, *Anti-Dühring*, s. 397-399.)

“Bugünkü burjuva toplumda insanların, gene kendileri tarafından yaratılmış ekonomik ilişkiler, gene kendileri tarafından üretilmiş üretim araçları aracılığıyla, sanki yabancı bir güç aracılığıyla yönetilir gibi yönetildiklerini birçok kez görmüş bulunuyoruz. O halde dinsel yansımanın gerçek temeli ve onunla birlikte dinsel yansımanın kendisi de varlığını sürdürür. Ve burjuva iktisadı, bu yabancı egemenliğinin nedensel bağlantısına bir göz atmaya izin verse bile, bu hiçbir şeyi değiştirmez. Burjuva iktisadı ne genel olarak bunalımları önleyebilir, ne bireysel kapitalisti yitkilerden, karşılıksız borçlardan ve batkıdan, ne de işçiyi işsizlik ve sefaletten esirgeyebilir. Atasözü hep haklı: İnsan önerir, Tanrı düzenler (Tanrı, yani kapitalist üretim biçiminin yabancı egemenliği). Yalın bilgi, burjuva iktisadı bilgisinden daha ileri ve daha derine de gitse, toplumsal güçleri toplumun egemenliği altına almaya yetmez. Bunun için her şeyden önce toplumsal bir eylem gerekir. Ve bu eylem yerine getirildiği, toplum tüm üretim araçları üzerine elkonması ve planlı bir biçimde kullanılması amacıyla, kendini ve bütün üyelerini, şimdilik kendileri tarafından üretilmiş, ama karşılıklarına ezici bir yabancı güç olarak dikilen bu üretim araçlarının onları egemenliği altında tuttuğu kölelikten kurtardığı zaman; yani insan yalnızca önerir olmaktan çıktığı ama düzenleyici de olduğu zaman; — işte ancak o zaman, dinde yansıyan son yabancı güç ortadan kalkacak ve böylece artık yansıtacak hiçbir şey bulunmaması yalın nedeniyle, dinsel yansımanın kendisi de ortadan kalkacaktır.” (Engels, *Anti-Dühring*, s. 445.)

Genel Kural: Yerel Seçimler Yaklaşırken Bayram Tatilleri Uzar

12 Eylül'den bugüne kadar şeker ve kurban bayramları yaklaştığında hep aynı şeyler konuşulur: "Bayram tatili uzayacak mı?" Bu sorunun ardından, Türkiye'deki resmi tatillerin çok olduğu, bunun üretim kayıplarına yol açtığı vb. şeklinde bir başka söylem başlar. Kimi zaman bayram tatilleri uzatılır, memurlar "idari izinli" sayılır, kimi zaman "bizde yeterince tatil var" denilerek uzatılmaz. Bu genel durum, AKP'nin iktidar olduğu 2002'den günümüze kadar da değişmemiştir.

Bu konuya ilişkin çıkmış gazete haberlerine şöyle bir bakıldığında AKP hükümetlerinin "uzun bayram tatilleri" konusunda ne kadar da "çalışkan" olduğunu görmek mümkündür.

28 Kasım 2002'de, yani AKP'nin daha iktidarının ilk ayında şu haber gazetelerde manşete çıktı:

"Bakanlar Kurulu ikinci toplantısını Başbakan Abdullah Gül başkanlığında yaptı. Yaklaşık iki saat süren toplantı sonrası açıklama yapan Başbakan Yardımcısı ve hükümet sözcüsü Abdüllatif Şener, beklentilerin aksine memura bayramda ek izin verilmeyeceğini belirterek, "Uzun tatiller kamu kuruluşlarında çalışma düzenini etkiliyor. Çalışmak ve üretmek zorunda olan bir milletiz. Resmi bayram tatili ne ise o tatil uygulanacaktır. İlave mesai günleri tatile eklenmeyecek." dedi.

13 Ocak 2004'deki "hükümet sözcüsü"-nün açıklaması da aynı doğrultuydu:

"Adalet Bakanı Çiçek, Kurban

Bayramı tatilinin uzatılıp uzatılmayacağı sorusu üzerine, bayram tatilinin uzamayacağını söyledi. Çiçek, "Türkiye zaten yeteri kadar tatil yapıyor. Biraz daha fazla çalışmaya ihtiyacımız var. Bayramda tatil yok. Zaten yeteri kadar bayramda tatil var. Sizin kastettiğiniz bayramdan sonraki iki gündür. Biraz da devlete millete çalışalım" dedi.

AKP hükümetinin bu "çalışkan" ve "millet-devlet sever"liği bir süre devam etti.

Ve 2009 yerel seçimleri "sath-ı maili"ne girilince, birden herşey değişmeye başladı. AKP hükümeti "devlete millete çalışma"nın yeterli olduğuna "kanaat" getirmiş olmalı ki, önce Şeker Bayramı tatilini uzattı, ardından Kurban Bayramı tatilini.

Şeker Bayramı tatilinin uzatılmasına ilişkin açıklamayı yine "hükümet sözcüsü" Cemil Çiçek yaparken şöyle söylüyordu: "Ramazan Bayramı tatili kesintisiz olarak devam edecek. Arife günü yarım gün tatil olacak, bayramdan sonraki Cuma günü de tatil olacak. 9 günlük tatil yaşanacak".

Kurban Bayramı tatilinin uzatılacağına ilişkin "müjde"yi ise, bizzat Tayyip Erdoğan verdi.

Böylece ülkemizde hükümetlerin eyyamcı, popülist, makyavelist politikalarına yeni bir örnek daha eklendi ve "genel kural"da böylece AKP hükümetini de "kapsama alanı"na aldı.

Evet, genel kural, seçimler yaklaşırken Şeker ve Kurban bayramları uzar. Böylece seçmene "şirin" görünölmüş olur, özellikle memurlar bayram tatillerini uzatan hükü-

meti “sever”, sonuçta oylar da “hükümet partisi”ne gider. Oysa ortadaki “çelişki” çok açıktır. Bir yandan “devlet-millet”ten söz edilirken, “Türkiye tatil cenneti” diye yakınılırken, diğer yandan “seçim rüşveti” olarak bayram tatilleri uzatılır.

Yine de bu yıl Şeker ve Kurban bayram tatillerinin uzatılmasında bir sorun daha vardır. Bu sorun da, Tayyip Erdoğan’ın Şeker Bayramı’na ilişkin söylediği şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Bakıyorsunuz, bayram adını değiştirdi. Ne oldu bayramın adı? Tatil. Olmaz. Bu bayram tatil değil, tatil başka bir şey. Adını bir başka türlü de değiştirmişler şimdi; Şeker bayramı. Bu dört dörtlük bir Ramazan bayramı, ne şeker bayramı... İlginç şeyler oluyor bu erozyondur aslında. Yani buna bir kültürel erozyon denir. Bunlara fırsat veremeyiz, vermemeliyiz.”
(23 Eylül 2008)

Yukarda yer verdiğimiz resmi “hükümet sözcü”lerinin açıklamalarında açıkça ifade edildiği gibi “bayram tatilleri” uzatılırken ve Tayyip Erdoğan’ın Kurban Bayramı “tatili”nin uzatılacağı müjdesini bizzat kendisi verir-

ken, “kültürel erozyon” da (eğer “koskoca başbakan” öyle demişse öyledir) hükümetin kendi eliyle gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Adı “ılımlı islamcı” bile olsa, her türden düzen partisinin gelip buldukları ortak nokta, böylesine ilkesizlik, böylesine populist politikalar ve açık biçimde ahlaksızlıktır. Bu politikaların kendilerine ne kadar oy kazandırdığı ya da kazandıracacağı bilinmese de, “alan da, satan da” memnun görünmektedir.

Eğer bu gerçekse, o zaman Engels’in Hegel’i eleştirirken söylediği şu sözleri buraya aktarmanın sakıncası yoktur:

“Bu devlet bize kötü görünüyorsa ve kötü olduğu halde gene de var olmakta devam ediyorsa, bu hükümetin kötü niteliğinin kanıtını ve açıklamasını, uyrukların buna uygun düşen kötü niteliğinde bulur. O zamanın Prusyalıları lâayk oldukları hükümete sahiptiler.”

Kıssadan “uzatılmış bayram tatili” hissesi, hükümetiniz kötü olduğu sürece, siz iyi olamazsınız.

... Ve YSK Seçmen Sayısını Açıkladı!

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusunun 70.586.256 kişi olduğunu açıkladı. Böylece TÜİK'in daha önce 73.875.000 olarak açıkladığı Türkiye nüfusu, "bir gece"de 3.288.744 kişi *azalmış* oldu.

Ardından "AB'ye uyum" adı altında GSMH verileri değiştirildi, 2006 yılı için GSMH 576 milyar YTL'den 758 milyar YTL'ye yükseltildi ve sonuçta "bir gecede" kişi başına düşen millî gelir 5.480 dolardan 7.500 dolara *yükselmiş* oldu.

Benzer bir başka olay da Yüksek Seçim Kurulu'nun (YSK) seçmen kütüklerine ilişkin açıklamalarında gerçekleşti.

YSK, 17 Temmuz 2007 genel seçimlerinden önce "askıya çıkardığı" seçmen kütüklerine ilişkin yaptığı açıklamada, toplam seçmen sayısının 41.465.000 olduğunu açıkladı. Böylece 2004 yerel seçimlerinde 43.552

.931 olan seçmen sayısı 2.087.931 *azaldı*. Oysa aynı yıllar için TÜİK'in verdiği nüfus "veri"sine göre, Türkiye nüfusu 71.813.000'den 73.875.000'a yükselmiş, yani 2.062.000 *artmıştı*.

Nüfus 2.062.000 artarken, seçmen sayısının 2.087.931 azalması pek "mantıklı" olmasa da, fazlaca itirazla karşılaşmaksızın 17 Temmuz seçimlerine bu "veriler"le gidildi. Seçim sonrasında "kesin sonuç"ları açıklayan YSK'ya göre, 17 Temmuz seçimlerinde 42.799.303 seçmen kütüğe kayıtlıydı ve bunun 36 milyonu oy kullanmıştı.

Bir kez daha "tahterevallî" oyunu oynandı. 17 Temmuz öncesinde YSK seçmen sayısını 41.465.000 olarak açıklamışken, seçimin "kesin sonuçları"nda seçmen sayısı 1.334.303 artış göstermeyi becermişti. Bu da, seçmen kütüklerinin askıya çıkmasından sonra halkımızın "demokratik hakkı"

	Nüfus	Nüfus Artışı Miktarı	Seçmen Sayısı	Seçmen Sayısındaki Artış Miktarı	Kullanılan Oy
1973	38.073.000	-	16.798.164		11.223.843
1977	41.769.000	3.696.000	21.207.303	4.409.139	15.358.210
1983	47.853.000	6.084.000	19.767.366	-1.439.937	18.238.362
1987	52.564.000	4.711.000	26.376.926	6.609.560	24.603.541
1991	57.262.000	4.698.000	29.979.123	3.602.197	25.157.089
1995	61.737.000	4.475.000	34.155.981	4.176.858	29.101.469
1999	66.293.000	4.556.000	37.495.217	3.339.236	32.656.070
2002-Genel Seçim	69.626.000	3.333.000	41.407.027	3.911.810	32.768.161
2004-Yerel Seçim	71.813.000	2.187.000	43.552.931	2.145.904	33.211.457
2007-YSK	73.875.000	2.062.000	41.465.000	-2.087.931	-
2007-Genel Seçim	73.875.000	-	42.799.303	-753.628	36.056.293
2007-Referandum	73.875.000	-	42.690.252	-109.051	28.819.319
26 Kasım 2008-YSK	70.586.256	-3.288.744	48.265.644	5.575.392	-

olan seçme hakkına karşı nasıl büyük bir ilgi gösterdiğini, askıya çıkan seçmen kütüklerinde adı olmayan 1.334.303 kişinin on beş gün içinde kendilerini kütüklere yazdırdıklarını “cümle aleme” göstermişti.

Seçmenlerin bu göz yaşartıcı ilgisi ve “demokratik hak”larına sahip çıkışı sonucunda 2004 yerel seçimlerine göre 2 milyon artan nüfusun 2 milyon seçmenin kaybolması büyük ölçüde önlenmiş ve kayıp seçmen miktarı 763 bine düşürülmüştü!

Hala nüfusumuz 73 milyondayken yapılan 10 Ekim 2007 referandumunda seçmen sayısı, 17 Temmuz seçimlerine göre 109 bin azalarak 42.690.252 olduğunda aradaki fark “fazla önemsenecek miktar” olmadığı için her şey “normal” kabul edildi.

Ancak 2008’in Ocak ayında TÜİK’in yeni nüfus “veri”leri açıklanıp, Türkiye nüfusu 3.288.744 kişi *azalınca*, seçmen sayısının da belli ölçüde azalması kaçınılmazdı. 26 Kasım 2008 tarihli YSK açıklaması bu “kaçılmaz”lığı ilan etti. Ama terk farkla, ters yönde bir gelişmeyle.

Evet, YSK’nın 26 Kasım 2008 tarihli açıklamasına göre, Türkiye’deki seçmen sayısı 48.265.644’e yükselivermişti. Böylece 17 Temmuz seçimlerine göre seçmen sayısı 5.575.392 *artmış* oldu. Türkiye nüfusu üç milyon *azalırken*, seçmen sayısının beş buçuk milyon *artması* da “normal” sayılabilir! Çünkü YSK ve TÜİK hemen her zaman aynı şeyleri yapmaktadır. Bu nedenle de şaşırıcı hiç bir şey yoktur!

Halkın askıya çıkan seçmen kütüklerine gösterdiği büyük ilgi ve bu sayede “cümle aleme” “demokratik hak”larına nasıl sahip çıktığı istatistiki olarak gösterilmişken, YSK’nın öylece oturması elbette beklenemezdi. Halkın “demokratik duyarlılığı”na uygun davranan YSK, bir gecede seçmen sayısını artırarak, “demokrasi”yi kendi “veri”leriyle, kendince, “mütevazi” bir biçimde desteklemiş oldu!

Seçmen kütüklerinde yapılan “düzenlemeler”, yani oynamalar *Kurtuluş Cephesi*’nin Kasım-Aralık 2002 tarihli 70. sayısındaki “*Sakıp Sabancı’sız Seçimlerin Sayısal Sonuçları Üzerine*” yazımızda ve yine Mayıs-Haziran 2007 tarihli 97. sayısındaki “*Seçimler Bir Aldatmaca mı?*” yazısında ele alınmıştır. Karmakarışık edilmiş, birbiriyle sürekli çelişen “veriler”e bağlı kalarak seçmen kütüklerinde yapılan oynamaları değerlendirirken,

bu onların açık biçimde seçimlerin bir aldatmaca olduğunu gösterdiğini, her durumda oligarşik yönetimin istediği anda seçim sonuçlarını bir biçimde değiştirebileceğini ortaya koymaya çalıştık.

Ve yine bu yazılarımızda, 1977 Haziran seçimlerinde ülke tarihinin en büyük “mükerrer oy”unun kullanıldığının altını çizdik.

Evet, ülke tarihinin bilinen ve resmen saptanmış olan en büyük “mükerrer oy” kullanım olayı 1977 Haziran seçimlerinde gerçekleşmiştir. Öyle ki, bu seçimlerde Erbakan’ın MSP’si ile Türkeş’in MHP’si “mükerrer oy” turları düzenlemişlerdir. Özellikle birbirine yakın iller arasında “bindirilmiş kıtalar”la seçim günü boyunca yapılan otobüs turlarıyla bu “mükerrer oy” verilmesi sağlanmıştır.

Bilindiği gibi, Haziran 1977 seçimlerinde CHP, oyların %42’sini alarak birinci parti olmuş, ancak mecliste yeterli çoğunluğu sağlayamadığı için II. MC hükümeti kurulmuştur. Seçim sonrasında (ki her “şaibeli” seçim sonrasında olduğu gibi) Bülent Ecevit, seçimlerde büyük çaplı “mükerrer oy” kullanılması karşısında kayıtsız kalırken, aklınca “demokratik seçimlere leke sürülmesi”ni önlemeye çalışmıştır.

Haziran 1977 seçimlerinde “mükerrer oy kompetan”larının başında MSP ve onun “Akıncılar” üyeleri (ve elbette Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı) yer almıştır.

Yine de seçimlerde kimin ne kadar “mükerrer oy” kullandığı, ne kadar oyun olağan seçmene ait olduğunu saptamak da olanaksızdır. Açık olan tek şey, seçmen sayıları ile oynandığı, “mükerrer oy” kullanılması için koşulların yaratıldığıdır.

İstatistiki olarak 1977 seçimleri 4,4 milyon seçmen artışıyla tarihsel rekora sahip olmuşsa da, YSK’nın 26 Kasım 2008’deki açıklamasıyla yeni bir rekor kırılmıştır. Şimdi sorun, bu tarihsel “rekor”un seçmenin “özgür iradesi” üzerinde ne kadar etkide bulunacağı, seçim sonuçlarının ne kadar “demokratik seçme hakkı”nın ifadesi olacaktır. Özellikle seçmen kütüklerinin ve seçim sonuçlarının “bilgisayar” ortamına aktarıldığı bir dönemde, bu seçmen sayısındaki “rekor” artışın “klavye başında” nasıl sonuçlar üretebileceği belirsizdir. Geçmişte “bindirilmiş kıtalar”la doğrudan sandıklarda yapılmaya çalışılan “mükerrer oy” oyunu, şimdi “klavye başında” kolayca yapılabilir hale

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM I
MAHİR ÇAYAN: KESİNTİSİZ DEVRİM II-III
İLKER AKMAN: MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I
*** OLİGARŞİ NEDİR?
*** MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III
*** THKP-C/HDÖ VE 15 YIL
*** POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ
*** GRAMSCİ ÜZERİNE
*** REVİZYONİZMİN REVİZYONU
*** ULUSAL SORUN ÜZERİNE
*** “BDS”: BİR PRAGMATİK SAPMA
*** “YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE
*** ZAFER BİZİM OLACAKTIR! [Ankara Davası Savunması]
*** DEVRİM PROGRAMLARI
*** RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER
*** ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ
*** PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]

LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]

TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

